

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta**

**Návykové látky a jejich užívání za účelem zvýšení výkonu
v cyklistickém sportu**

Bakalářská práce

Vedoucí práce
Mgr. Pavel Vácha

Autor práce
Alena Nosková

5. 5. 2010

Abstract

This thesis deals with addictive drugs and their use in order to increase cycling performance. The theoretical part of the thesis is focused on summary of basic information in this field, namely on specification of particular substances and their performance-enhancing affects, psychosocial aspects of sports and potential motives for use of an addictive drug and legislation applicable to use of addictive drugs in sports. The aim of my thesis is to map out the situation in use of addictive drugs in cycling in the Czech Republic that are used to enhance performance, as well as the grounds for use of them. Further, the thesis is aimed to discover resources of both prevention of use of performance-enhancing substances and cyclists' awareness of these problems. The survey of an elementary research group, i.e. racing cyclists at the national top level and higher levels, was conducted in form of qualitative research by interviewing respondents (based on a half-standardized interview). The representation by gender in the main research sample was based on available knowledge of the Czech Cycling Federation about the percentage representation by gender among the racing licensees. The established data were reviewed in quality through an additional group that consisted of an expert from the Czech Cycling Federation and a cycling trainer. Based on the survey, the following three hypotheses were raised.

There are several suggestions that may be made in connection with the results of this research. Primarily, better communication must be ensured, both from the Drug Prevention Committee of the Czech Republic towards the racing cyclists, due to better distribution of information materials, and from the trainers and authorities towards the racing cyclists, the racing licensees. The emphasis is on prevention and detailed information on drinking alcohol and its influence on a sporting performance. We must not forget to inform also the Czech Cycling Federation racing licensees about their obligations in general, since the respondents' knowledge of the general issues was not sufficient enough.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Návykové látky a jejich užívání za účelem zvýšení výkonu v cyklistickém sportu vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 5. 5. 2010

.....

podpis studenta

Poděkování:

Chtěla bych na tomto místě poděkovat vedoucímu práce Mgr. Pavlu Váchovi za vstřícný přístup, věnovaný čas a cenné rady při psaní práce.

.....

.

Obsah

Úvod.....	7
1. Současný stav	8
1.1 Historie užívání návykových a dopingových látek.....	8
1.2 Hlavní pojmy	9
1.2.1 Návyková látka	10
1.2.2 Závislost a návyk	10
1.2.3 Látky zvyšující výkon	11
1.2.4 Dopingová látka	11
1.2.4 Cyklistika	11
1.2.5 Výkon	12
1.2.6 Výkonnost	12
1.2.7 Cyklistika a nároky na výkonnost.....	12
1.3 Látky užívané ke zvýšení výkonu v cyklistice	13
1.3.1 Stimulancia	13
1.3.1.1 Amfetaminy	13
1.3.1.2 Efedrin a pseudoefedrin.....	14
1.3.1.3 Kokain	15
1.3.1.4 Extáze	16
1.3.1.5 Ritalin.....	16
1.3.1.6 Strychnin	17
1.3.1.7 Kofein.....	17
1.3.2 Nikotin	18
1.3.3 Narkotika	18
1.3.4 Kanabinoidy	19
1.3.5 Alkohol	20
1.3.6 Anabolické androgenní steroidy.....	21
1.4 Sociálně psychologické aspekty užívání návykových látek v cyklistice	23
1.4.1 Osobnost cyklisty a utváření postojů k doping.....	23
1.4.2 Sportovní etika a fair play.....	25
1.4.3 Společenské aspekty vrcholové cyklistiky	26
1.4.4 Prevence užívání návykových látek a doping	27
1.5 Nástroje antidopingové politiky	29
1.5.1 Antidopingová politika	29
1.5.2 Právní úprava boje proti doping.....	29
1.5.2.1 Mezinárodní právo.....	29
1.5.2.2 Právo v České republice	30
1.5.3 Struktura organizací v boji proti doping.....	31
1.5.4 Dopingová kontrola	33
1.5.5 Tresty a postihy	34
2. Cíle práce a hypotézy	36

3. Metodika	37
3.1 Použité výzkumné metody	37
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	38
5. Diskuze	76
6. Závěr	85
7. Seznam použité literatury	86
8. Klíčová slova	89
9. Přílohy	90

Úvod

S dopingem a užíváním návykových látek v cyklistice se setkáváme stále častěji. S profesionalizací sportu totiž roste komerce a s tím spojený příliv financí do této oblasti (31). Snaha sportovců o zvýšení výkonu, která bude mít za následek ekonomický a společenský profit je tak velmi aktuální, zejména v okamžicích stagnace výkonnosti či velkému tlaku na jednorázový výkon, vrchol sezony. Logicky tak roste poptávka po látkách ovlivňujících výkonnost, což je obrovskou výzvou především pro farmaceutické firmy. Nutno podotknout, že tato problematika se nevyhýbá ani České republice či cyklistice jako takové.

Prvotním impulsem pro volbu tohoto tématu byl rozhovor s klientem Kontaktního centra (bývalým aktivním sportovcem), ve kterém působím jako dobrovolník. Protože se sama již několik let aktivně pohybuji mezi cyklisty - závodníky, rozhodla jsem se využít částečné znalosti a orientace v tomto prostředí k realizaci této práce.

Celkově se o návykových látkách v cyklistice poměrně málo mluví, pominu-li silně medializované aféry světových sportovců. Obecně platí názor, že vrcholoví sportovci pečlivě dodržují zdravý životní styl a přísnou životosprávu, s čímž se užívání návykových látek neslučuje.

Hlavní oblast zájmu této práce je zaměřena na návykové látky zvyšující výkon. Je ovšem důležité si uvědomit, že ne každá návyková látka s potenciálem zvýšit výkon je dopingovou látkou a naopak. Tato práce si mimo jiné klade za cíl podat nástin aspektů užívání návykových látek za účelem zvýšení výkonnosti v cyklistice, a to hlavně z toho důvodu, že v odborné literatuře zatím nebyly zveřejněny ucelené informace zaměřené na tuto problematiku.

1. Současný stav

Používání různých podpůrných látek pro zlepšení psychické či fyzické kondice se stává stále častěji běžnou součástí života značné části lidské populace. K těmto účelům je využívána celá řada prostředků od nejrůznějších doplňků výživy po farmakologické preparáty. Z hlediska lidského organismu jde o umělé navyšování jeho fyziologické kapacity až za hranici znamenající poškození zdraví (22).

Tato problematika se stala aktuální až po éře vzniku vrcholového sportu, čili po transformaci sportu ze sféry zájmové do roviny politické a ekonomické (11).

1.1 Historie užívání návykových a dopingových látek

Dle Jansy a Dovalila jsou spatřovány kořeny dopingů v dávné historii člověka, kdy se užívaly některé přírodní látky jako součást náboženských obřadů a rituálů se záměrem navozovat stavy euforie, odbourání stresu, zvýšení agresivity a oddalování ospalosti a únavy. Předpokládá se, že halucinogenní látky se užívaly již v neolitu. Na čínské rytině ze 3. tisíciletí před Kristem je zachycena postava císaře žvýkajícího rostlinu Ephedra, která obsahuje stimulační látku efedrin, která udržuje člověka v bdělosti a ostražitosti (12).

Pro povzbuzení fyzického výkonu žvýkali indiáni v Peru listy rostliny Erythroxylum coca spolu s popelem, což jim umožňovalo překonávat obrovské vzdálenosti ve vysokohorském terénu. Často se spolu s rostlinami užíval i alkohol a tabák, čímž se dosáhlo zvýraznění účinků (22).

Využívání různých podpůrných látek přímo ve sportovní soutěži je známé ze starověkého Řecka a Říma. Jednalo se hlavně o alkohol, který byl ovšem při soutěžích zakázán a dále o odvary z bylin a hub (12).

Po stagnaci vývoje sportu v období středověku nastal jeho výrazný rozvoj až v polovině 19. století. Jednalo se o v prvé řadě o počátky cyklistiky, atletiky a sportovních her. Již z období 19. století existuje řada doložených zpráv o sportovcích, kteří si zlepšovali výkonnost pomocí různých prostředků nabízených chemií tehdejší doby. Šlo o strychnin, nitroglycerin, opium, heroin, kofein a alkohol. Z roku 1869 pocházejí zprávy o trenérech cyklistů, kteří svým svěřencům připravovali pro zlepšení vytrvalosti v závodě trvajícím nepřetržitě 144 hodin směsi z heroinu a opia. Belgičtí

cyklisté konzumovali tablety nasáklé éterem, Francouzi brali kofeinové pilulky a Britové se spoléhali na strychnin, heroin, kokain a brandy, ale také již inhalovali čistý kyslík. Bylo nasnadě, že takovýto doping musel dříve či později vést ke kolapsům s následkem smrti (21).

Široký rozmach sportu po prvních olympijských hrách v roce 1896 odstartoval novou etapu rozvoje sportovního soutěžení se všemi průvodními jevy včetně dopingu. Nejmódnějšími látkami té doby byl strychnin a heroin v kombinaci s alkoholem (22).

Významným katalyzátorem rozšíření návykových látek zvyšujících výkonnost se stala druhá světová válka. Nastalo období amfetaminů a jeho derivátů, které vytlačily dominující strychnin a staly se preferovaným dopingem zejména vytrvalostních sportovců, a tak největší skupinou sportovců zneužívajících v padesátých a šedesátých letech amfetamin byli cyklisté. Kromě amfetaminů rostla také spotřeba heroinu, což mělo za následek sérii tragédií (21).

S rozvojem detekčních metod, které amfetamin snadno odhalí, jej nahradil efedrin a jemu příbuzné látky. Vzhledem k užití efedrinu a jeho derivátů ve volně prodejných lécích bylo nutné stanovit hranici množství efedrinu v moči sportovce, která byla považována za doping (22).

Nástupem sportovců Sovětského svazu a později Německé demokratické republiky na sportovní scénu byla odstartována nová etapa sportovního soutěžení - nejen mezi jednotlivci, ale hlavně mezi národy, které po čase přerostlo v soupeření dvou světových společenskoekonomických soustav. Studená válka ve sportu nesmírně urychlila vývoj nejen metodiky tréninku, ale i dopingu a vznikl fenomén dopingu pod státní kontrolou. Z látek vyvinutých pro lékařské účely se staly prostředky využívané ve sportu ke zvýšení výkonnosti. Šlo zejména o hormony, a to androgenní steroidy, jako například testosteron, dále růstový hormon, erythropoetin či krevní doping, které jsou spolu s valnou většinou výše zmíněných návykových látek dodnes aktuální (21).

1.2 Hlavní pojmy

Na téma návykových látek s potenciálem zvýšit výkon v cyklistice lze nahlížet různými způsoby, a tak je nezbytně nutné vydefinování klíčových pojmů této práce.

1.2.1 Návyková látka

Pojmem návyková látka se dle §130 Trestního zákoníku rozumí „*alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.*“ Dle § 289 Trestního Zákonníku zvláštní zákon stanoví, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky a přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku a látky s anabolickým či hormonálním účinkem. Mezi návykové látky patří například alkohol, tabák, některé léky, prchavé látky, ilegální drogy, ale i kofein (19). Návykové látky lze rozdělit do několika skupin, dle způsobu a účelu užívání, dle účinné látky a na tolerované a netolerované. Specifikem návykových látek je, že na ně vzniká závislost (16).

1.2.2 Závislost a návyk

Návyk je chování, resp. vykonávání určité činnosti, naučené buď bezděčně opakováním či cíleně cvikem, které se vybavuje automaticky bez uvažování či rozhodování. Jde tedy o projev vůle. Návykovým užíváním se rozumí opakované užívání návykové látky, kdy je přítomno silné nutkání k opakovanému užití, tolerance a často i odvykací stav. Závislost projevem vůle není, ačkoli k jejímu zvládnutí je vůle nutná.

Závislost rozlišujeme na fyzickou a psychickou. Fyzická závislost je podmíněna spoustou hormonálních změn a biochemických reakcí v těle, zatímco psychická závislost je založena pouze na vůli. Psychická závislost může existovat bez současné fyzické závislosti, avšak fyzická bez psychické nikoli (16). Dle MKN 10 je syndrom závislosti označován jako „*soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládní při jejím užívání či přetrvávající užívání i přes škodlivé následky* (36).“

1.2.3 Látky zvyšující výkon

Látky užívané ke zvýšení výkonu jsou v podstatě látky s podobnou funkcí jako hormony nebo neurotransmitery, které se v lidském těle přirozeně nacházejí. Stejně jako některé výživové prostředky mohou farmaka (původně v podobě léků) potenciálně zvýšit výkon ovlivněním různých metabolických procesů, ovlivněním svalové hmoty a působením na psychické procesy (6).

1.2.4 Dopingová látka

Termín doping má africký původ, slovo „dop“ označovalo povzbuzující pálenku. Toto slovo se objevilo v roce 1889 v anglickém slovníku, bylo definováno jako směs opia a narkotik podávaných dostihovým koním (12).

Dopingovou látkou je v současné době chápána látka či metoda, která má potenciál zvýšit výkonnost v soutěžích nebo maskovat tyto látky a metody, a která je na Seznamu zakázaných látek, každoročně aktualizovaném Světovou antidopingovou agenturou (32).

Pro mou práci budou stěžejní ve valné většině především látky ležící v pomyslném průsečíku Seznamu zakázaných látek a látek návykových. Tak bude zajištěn vliv na sportovní výkonnost a zároveň návykovost dané látky.

1.2.4 Cyklistika

Cyklistika je sportem velmi mnohotvárným a může plnit různé funkce. Pro potřeby této práce je stěžejní oblast závodní cyklistiky, jejímž smyslem a cílem je zvyšování výkonnosti. Závodní cyklistika se dále dělí na cyklistiku výkonnostní, kam patří účast na závodech nižší úrovně a cyklistiku profesionální postavenou na vrcholných soutěžích. Přesné vymezení mezi výkonnostním a profesionálním pojetím závodní cyklistiky nelze stanovit, protože přechod je velmi pozvolný. Obě pojetí závodní cyklistiky můžeme dále dělit podle odvětví na

- Silniční cyklistiku
- Dráhovou cyklistiku
- Horskou cyklistiku (maratony a cross country)

- Cyklokros
- Bikros (BMX)
- Sálovou cyklistiku (kolová a krasojízda)
- Cyklotrial (10).

1.2.5 Výkon

Výkon jako fyzikální veličina se udává ve Watech, uvádí se zpravidla ve vztahu ke hmotnosti, výšce, BMI, povrchu těla nebo svalové hmotě, nejčastější jednotkou užívanou v oblasti sportu je W/kg (17).

1.2.6 Výkonnost

Výkonnost je biologickou veličinou, definovanou jako schopnost jedince podávat výkon v určité činnosti (17).

Výkonnost závisí nejen na zdravotním stavu, ale i na volbě činnosti, míře adaptace na tuto činnost (trénovanost), nadání, psychologických faktorech (motivace, vytrvalost a emoční stabilita) a na vnějších podmínkách (klíma, hluk, denní doba, činnosti předcházející testované zátěži) (17).

Výkonnost se hodnotí prostřednictvím soutěží pořádaných dle závazných pravidel a výkonnost se měří časem, umístěním nebo bodováním, které je specifické pro sálovou a dráhovou cyklistiku (10).

Sportovní výkonnost (jako dispozice opakovaně podávat výkon) se formuje postupně a dlouhodobě a je výsledkem přirozeného růstu a vývoje jedince, vlivů prostředí a vlastního sportovního tréninku. Zvyšování výkonnosti je proto třeba chápat v širších souvislostech (6).

1.2.7 Cyklistika a nároky na výkonnost

Sportovně-lékařská vyšetření dokazují, že závodníci v cyklistickém sportu předčí ve výdrži všechny ostatní sportovce. Musí být vytrvalí jako maratonci, rychlí jako sprinteři i silní jako veslaři. Cyklisté tak sjednotili v jednom jediném organismu

největší maximální schopnost příjmu kyslíku, největší velikost srdce a největší kapacitu plic ze všech sportovců (14).

Rozdíly mezi cyklistickými disciplínami i jednotlivci se odvíjí převážně ze síly a pákových poměrů nohou, tělesné výšky, hmotnosti, frontální plochy těla, polohy sedla a odporu použitých převodů. Poměr absolutního pracovního výkonu a frontálního odporu vzduchu favorizuje v rychlých závodech na rovné ploše cyklisty větších tělesných rozměrů. Opačně je tomu při stoupání, kde rozhoduje spíše relativní než absolutní pracovní výkon. Protože hmotnost těla roste disproporčně více než svalová síla, jsou zde zvýhodněni spíše subtilnější a lehčí závodníci (8).

1.3 Látky užívané ke zvýšení výkonu v cyklistice

1.3.1 Stimulancia

Stimulancia jsou farmakologickou skupinou látek působících na průběh volních i mimovolních činností organismu prostřednictvím centrálního nervového systému. Efekt tohoto působení se přenáší periferními vlákny ve formě podnětů k jednotlivým efektorům. Výsledkem tohoto biochemického působení jsou pak psychické stavy ovlivňující chování a jednání člověka. Pro sportovní výkon jsou stimulancia využívána k oddálení únavy, udržení bdělosti a koncentrace, snížení pocitu vnímání bolesti, povzbuzení soutěživosti a vyburcování agresivity (22).

Vzhledem k různorodosti povzbuzujících účinků stimulačních látek bývá účelem užití stimulantů sportovci též dosažení relaxace, snížení nervozity i přizpůsobení organismu vyššímu stupni připravenosti před soutěží (34).

1.3.1.1 Amfetaminy

Amfetaminy patří k nejpoužívanější skupině drog v celé lidské populaci, a to jako drogy, tak také jako léčivo v léčích na hubnutí a při řešení poruch dětské hybnosti (24).

Amfetamin patří mezi psychomotorická farmaka, protože ovlivňuje jak mozkovou kůru, čili motorickou koordinaci, tak i hypotalamus – psychické stavy (9).

Jeho povzbuzující vliv na centrální nervovou soustavu má za následek aktivaci sympatických nervových vláken, s tím spojený zvýšený průtok krve ve svalech a uvolňování adrenalinu v nadledvinkách (22).

Amfetaminy lze sportovní výkon zlepšit především na úrovni psychických funkcí, jde o snížení pocitu únavy, nárůst aktivity, koncentrace, sebedůvěry, pocitů „plnosti energie“. Tyto vjemy po užití amfetaminů bývají většinou však pouze subjektivní. Dalším vítaným účinkem je snížení pocitu hladu, protože nižší tělesná hmotnost je v cyklistických disciplínách, při kterých se překonává určité převýšení, žádoucí. Pyšný dále uvádí, že metabolické změny v důsledku užití amfetaminů spojené se zrychleným využíváním glykogenu v zapojených svalových skupinách, jsou pro některé disciplíny nepříznivé. Urychlují rozvoj únavy při vytrvalostní zátěži, tudíž je pozitivní účinek jejich užití nejmarkantnější při anaerobní zátěži, která je typická pro cyklistické disciplíny jako je časovka či sprinty (24).

Ohledně působení amfetaminů při sportovním výkonu se informace poněkud rozcházejí, dle Havlíčkové „*amfetamin pozitivně ovlivňuje vytrvalostní pracovní kapacitu a šetří přitom svalový glykogen(9)*“, což je informací naprosto odporující Pyšnému.

Amfetaminy jsou na Seznamu zakázaných látek vydaných Světovou antidopingovou agenturou, a to pouze při soutěži (2).

1.3.1.2 Efedrin a pseudoefedrin

Efedrin je rostlinný alkaloid, přirozeně se vyskytující v některých druzích čínských chvojníků. Je podobný amfetaminu a to jak chemicky, tak i účinky na lidský organizmus, hlavně centrální nervový systém. Účinky ovšem nejsou tolik silné a intenzivní. Efedrin pomáhá překonávat únavu, zvyšovat koncentraci, dále vyvolává euforii a pocit velkého množství energie, duševní svěžesti a pocitu snadného překonávání překážek, což může být výhodné jak v době tréninkového, tak i soutěžního období. Zvyšuje stažlivost, vodivost vzrušivost a automacii srdečního svalu, spolu s krevním tlakem. Efedrin za určitých okolností pomáhá překonávat bolest a potlačovat zánět, což nahrává užití při zranění či nemoci sportovce. Efedrin mu pomůže podat

výkon, ovšem za cenu rizika velkých zdravotních poškození. Efedrin umí usnadňovat ventilaci snížením odporu dýchacích cest vůči okolí, což je velkým přínosem při delším vytrvalostním zatížení na dobu trvání více než 2 hodiny, jako např. při silničním závodě (24).

Efedrin a jeho deriváty jsou často součástí léčivých přípravků proti nachlazení a senné rýmě a jsou volně dostupné bez lékařského předpisu v lékárně. Právě pro tyto důvody je optimální konzumaci těchto léků konzultovat s lékařem orientujícím se v dopingové problematice (17).

Díky svému termogennímu efektu je využíván jako prostředek na hubnutí, který umožňuje odbourávat tuk a přitom zachovávat svalovou hmotu, což je pro sportovce velmi výhodné. Je proto častou součástí volně prodejných preparátů ke snižování váhy (22).

V těchto preparátech se efedrin často kombinuje s kofeinem, čímž se násobí euforizující a energizující pocity. Častými vedlejšími účinky této kombinace byly kardiovaskulární, metabolické a hormonální potíže s následky jako mrtvice či selhání srdce (26).

Efedrin spolu s methylefedrinem je zakázán pouze při soutěži a při koncentraci vyšší než 10 μ g na 1ml moči, zatímco pseudoefedrin, též zakázán pouze při soutěži, v koncentraci 150 μ g na 1ml moči (2).

Pseudoefedrin je pro rok 2010 zařazen do Monitorovacího programu Světové antidopingové agentury (příloha 2), a to pouze testováním při soutěži a v koncentraci do 150 μ g na 1ml moči. Monitorovacím programem si WADA přeje sledovat určité látky, aby odhalila možné formy jejich zneužívání ve sportu (3).

1.3.1.3 Kokain

Kokain je alkaloid z listů rostliny *Erythroxylon coca*. Mezi hlavní účinky patří především psychické vjemy jako nárůst sebedůvěry, pocity dobrého prožitku, příjemné nálady, euforie či libida. Sportovec po užití pociťuje velmi příjemné pocity narůstající čilosti, výkonnosti, podnikavosti a ústup či snížené vnímání únavy. Kokain však nepříznivě ovlivňuje využití živin při sportovním výkonu a tak je paradoxně nástup

únavy a zakyselení organismu rychlejší, protože organismus snižuje toleranci k fyzické zátěži. Je tedy patrné, že pocity euforie a poklesu únavy jsou pouze subjektivní. Jako u většiny stimulancií je výhodný účinek tlumící pocity hladu (24).

Kokain má velmi rychlý nástup účinku, nejčastěji bývá šňupán nebo kouřen (22).

Ke zdravotním rizikům kokainu patří především poruchy oběhového systému, jako například ucpávání cév či poruchy srdečního rytmu, dále poruchy centrálního nervového systému s halucinacemi či křečemi a v neposlední řadě také poruchy termoregulace s rizikem tepelného vyčerpání nebo selhání organismu (24).

K smrti jedince, který užil kokain, může dojít i během několika minut od podání kokainu, a to především díky přímé toxicitě pro srdeční sval, útlumu dechových center v mozku a fatální srdeční arytmie (30).

Toxicitu kokainu vůči srdečnímu svalu ještě znásobuje současné užívání v kombinaci s androgenními anabolickými steroidy či alkoholem. Roste i pravděpodobnost výskytu psychických poruch závodníka (24).

Kokain je zakázanou látkou pouze při testování při soutěži (2).

1.3.1.4 Extáze

Extáze, respektive její účinná látka MDMA je syntetickou drogou, působící současně jako stimulant i jako halucinogen, účinky je podobná jak amfetaminům, tak LSD. Zvyšuje účinek noradrenalinu a dopaminu na mozkové receptory, což má za následek pocity jako euforie či návaly energie. Ve sportu, cyklistice především, jsou ovšem halucinogenní účinky nevítané a mohou mít negativní vliv na bezpečnost cyklisty (26).

MDMA je zakázanou látkou pouze při testování při soutěži (2).

1.3.1.5 Ritalin

Ritalin je obchodní název pro metylfenidát, což je látka účinky a složením velmi podobná kokainu. Obvykle se používá psychiatry k léčení ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) u dětí i dospělých (25).

Pro ovlivnění cyklistického výkonu tedy platí ta samá specifika, jako u kokainu. Ritalin aplikovaný per os, nitrožilně či šňupáním způsobuje pocity návalů energie, nespavost, nechut' k jídlu a celkovou stimulaci organismu. Kromě fyzických vlivů, jako je například enormní zátěž na srdeční sval či poškození vnitřních orgánů, existuje též řada těžkých emocionálních potíží, způsobených i krátkodobým užíváním. Panické záchvaty, halucinace a psychotické chování nejsou u uživatelů ničím neobvyklým (23).

Ritalin, respektive methylfenidát je zakázanou látkou pouze při testování při soutěži (2).

1.3.1.6 Strychnin

Strychnin se řadí mezi jedny z nejstarších stimulancí centrálního nervového systému používaných ke zvýšení výkonnosti. Stimuluje látkovou výměnu a při užití nižších dávek způsobuje zbystření smyslů. Při požití vyšších dávek se objevují závratě, potíže s polykáním, křeče a zvýšení svalového tonu (9).

Velmi často používaný byl britskými cyklisty v druhé polovině 19. století při dlouhých, až 140 hodinových nepřetržitých závodech (22).

Strychnin je zakázanou látkou pouze při testování při soutěži (2).

1.3.1.7 Kofein

Kofein je užíván jako nejběžnější droga ke zvýšení výkonnosti organismu. Je přítomen v kávě, silném čaji, colových nápojích, bývá častou součástí sportovních sacharidových gelů či tablet a najdeme ho i v aspirinu. Kofein působí na srdeční i kosterní svalstvo díky ovlivnění metabolismu vápníku, centrální nervový systém, mění hormonální aktivitu a využívá zdrojů energie při výkonu (zvyšuje využití mastných kyselin a „šetří“ svalový glykogen). Pozitivně ovlivňuje vnímání a bdělost, oddaluje nástup únavy, celkově má energizující účinky a zvyšuje srdeční frekvenci (při užití vyšších dávek je naopak přítomná bradykardie). Mezi nežádoucí účinky patří prokázaný vztah k infarktu myokardu, diuréze, bolestem hlavy, průjmům, nespavosti, úzkostem či třesem. Účinnost drogy velmi ovlivňuje složení těla (množství tělesného tuku), četnost

užívání kofeinu a hydratace organismu. Kofein je totiž distribuován tkáněmi v závislosti na obsahu vody (9).

Aktuální výzkumy hovoří jasně o velkém vlivu kofeinu na sportovní výkon. Cyklisté, kteří přijali 5mg kofeinu na 1kg hmotnosti (375mg na 75kg, což odpovídá zhruba 2 šálkům kávy), byli schopni vydržet o 29% delší zatížení ve vysoké intenzitě oproti cyklistům, kteří kofein neužili. Kofein snižuje subjektivně vnímané pocity zatížení a pocity únavy při dlouhých vytrvalostních výkonech (4).

Od roku 2003 není kofein na seznamu zakázaných dopingových látek (22).

Kofein je pro rok 2010 zařazen do monitorovacího programu Světové antidopingové agentury, a to pouze při testování při soutěži (3).

1.3.2 Nikotin

Nikotin může ke zvýšení výkonu přispět především zklidněním sportovce při startovním a předstartovním stavech, dále pocity euforie či zbystření smyslů nebo jako prostředek k odbourání nadbytečného tuku v těle. Tyto účinky jsou ale vykoupeny negativními vlivy na dýchací soustavu, díky aplikaci kouření, či velkou návykovostí přirovnávanou k heroinu (26).

Nikotin není na Seznamu zakázaných látek.

1.3.3 Narkotika

Za narkotika obecně jsou považovány léky a látky, které jsou schopny ovlivnit či změnit fyzický i psychický stav organismu, a to jak utlumit k spánku či znehybnění, tak změnit náladu a euforizovat či excitovat. Jde o silně návykové látky, které ovšem nemají přímo ergogenní vliv, tzn., že přímo nepomáhají svalům zvýšit podávaný výkon (26).

Využití narkotik v cyklistice má význam především tam, kde je tréninkové či závodní zatížení veliké a je potřeba překonat práh bolesti či onemocnění nebo zranění, které by limitovalo dosažení žádoucího výkonu. Díky užití narkotik se sportovec může stát konkurenceschopným vůči soupeřům i při fyzickém či psychickém znevýhodnění. Následkem takového užití může být zhoršení již existujícího onemocnění (22).

Narkotika mohou pomoci zvládnout mnohem vyšší tréninkové zatížení, které zapříčiní následný vyšší nárůst výkonnosti, ovšem za cenu rychlejšího nástupu únavy a rizika poškození pohybového systému. Dalším důvodem zneužití narkotik ve sportu může být jejich účinek na funkce centrálního nervového systému, jako například pocity ústupu únavy a narůstající euforie, které odstraňují duševní napětí často provázející vrcholový sport. Zdravotní rizika narkotik spočívají krom závislosti ve snížení aktivity hladké svaloviny, mohou tedy navozovat poruchy dýchání, rapidní pokles krevního tlaku a srdeční frekvence či obtíže v oblasti gastrointestinálního traktu, jako například nevolnost, zvracení a potíže s vylučováním. Po častém užívání analgetik se mohou též objevit poruchy chování provázené podrážděností či neklidem (24).

Nejčastěji používanými narkotiky jsou diamorfinum (heroin), hydromorfon, buprenorfin, metadon a morfin. Morfin je alkaloid opia, čili zaschlé šťávy z nezralých makovic a též je metabolitem kodeinu, přítomného v lécích proti kašli nebo ve slabých analgetících (22).

Narkotika jsou zakázanou dopingovou látkou pouze při testování při soutěži (2).

Do monitorovacího programu Světové antidopingové agentury pro rok 2010 byl zařazen poměr morfin/kodein, opět pouze při testování při soutěži (3).

1.3.4 Kanabinoidy

Jako kanabinoidy označujeme látky, které jsou obsaženy v produktech z konopí, zejména marihuaně (sušené listy) a hašiši (ztuhlá pryskyřice). Účinnou psychoaktivní složkou kanabinoidů je THC (tetrahydrocannabinol). Lze předpokládat, že pokud je užívána sportovcem, pravděpodobně nejde o snahu zlepšit sportovní výkon, ačkoli některé účinky mohou být lepšímu výkonu nápomocny. Jde zejména o navození libých pocitů, příjemného uvolnění a klidu, štěstí či potlačení stresorů, tolik častých ve vrcholovém sportu. Působení kanabinoidů současně tlumí bolest, což může zlepšit podaný výkon zejména u nemocného či poraněného sportovce. Následkem opět, podobně jako u narkotik, může být zhoršená prognóza léčby existujícího poškození organismu sportovce (24).

Dalšími žádoucími účinky může být zvýšené sebevědomí, případně pozitivní vliv na spánek a relaxaci např. den před soutěží. Může tak mít nezanedbatelný vliv na výkon při soutěži. Konopí může pomoci sportovci překlenout obavy a snést mnohem vyšší míru rizika či potlačit strach, např. při disciplínách jako sjezd horských kol apod. (26).

Při delším užívání mají kanabinoidy negativní vliv na zdraví člověka, často jsou pozorovány pocity sucha v ústech, dráždivý kašel, nevolnost, zvýšená srdeční činnost, u žen poruchy menstruačního cyklu, u mužů poruchy pohyblivosti spermií. Při užívání kanabinoidů kouřením je nezanedbatelný též vliv kouře na dýchací cesty a jejich kapacitu. Dochází i k závažným změnám psychiky jedince, jde zejména o psychotické příznaky, přeludy, halucinace či zostřené barevné vidění (22).

THC má primárně parasimpatolytický efekt, čili dochází ke zvýšení srdeční frekvence za snížení srdečního tepového objemu. Nejzávažnějšími důsledky pro kardiovaskulární systém tak jsou infarkt myokardu, mozková příhoda či náhlá smrt (30).

Kanabinoidy, resp. účinná látka THC je zakázanou dopingovou látkou pouze při testování při soutěži (2).

1.3.5 Alkohol

Alkohol, respektive etylalkohol či etanol je silně návykový jed, který je ovšem v malých dávkách slučitelný se životem. Dá se říci, že důležitým faktorem při užívání alkoholu je sociální vliv celé společnosti, ať již jde o životní události či rituály. Například právě rituály mohou být jakýmsi nositelem dospělosti pro sportující mládež. Alkohol má velmi široké spektrum účinků a poskytovaných vjemů, ať již jde o chuťové prožitky, dodání vody a elektrolytů či působení na psychiku. Účinky alkoholu, které mohou pozitivně ovlivnit výkon, jsou zejména snížení psychického napětí, tlumení vnímání bolestivých podnětů, odbourání pocitů strachu a také působení na emoce a jejich prožívání. Časté je využívání alkoholu z důvodu navození spánku den před výkonem díky relaxačnímu účinku na psychiku. Sportovní výkon ale většinou bývá po užití alkoholu ovlivněn nepříznivě. Alkohol působí na metabolismus cukrů s nižší hladinou glukózy a tak rychleji dochází k nárůstu psychické únavy i emočnímu a

koncentračnímu útlumu. Dochází též ke změnám oběhového systému, kdy se krev přesunuje ze svalů do roztažených periferních cév, a tak dochází k nedostatečnému přísunu kyslíku do svalů. Změny oběhové činnosti mají za následek potíže v extrémních teplotních podmínkách, v chladném prostředí roztažené cévy zbytečně odvádějí teplo ven z těla a dochází k podchlazení, naopak v horku diuretický účinek alkoholu podporuje dehydrataci. V České republice je časté pití alkoholických nápojů, zejména piva, po výkonu či tréninku. Alkohol ale zpomaluje regeneraci, čímž negativně ovlivní následující sportovní výkon. Zdravotní rizika nadměrného užívání alkoholu jsou závažná, patří mezi ně krom rozvoje silné závislosti akutní záněty orgánů trávicího systému, zejména jater, poškození srdečního svalu či poruchy psychiky (delirium) a změny chování doprovázené depresemi, vedoucími až k suicidálnímu chování (24).

Kombinace alkoholu s jinými návykovými látkami či léky může zvýšit a prohloubit účinky jak alkoholu, tak i dalších současně užívaných látek, časté je souběžné užívání např. s narkotiky či kanabinoidy (26).

Všeobecně lze k alkoholu říci, že jeho příjem nemá žádný příznivý vliv na práci svalů a ve větším množství nepříznivě ovlivňuje výkon. Alkohol ale může výkon ovlivnit nepřímo, díky pocitům větší sebejistoty, což může zlepšit výkon samotný či vnímání výkonu jedincem. Negativní vlivy na výkon ovšem převažují, ačkoli mezi reakcemi jedinců na alkohol najdeme značné individuální rozdíly (18).

Alkohol je zakázanou dopingovou látkou pouze při testování při soutěži a u určitých, přesně vydefinovaných sportů, mezi které cyklistika nepatří (2).

1.3.6 Anabolické androgenní steroidy

Anabolické androgenní steroidy (AAS) jsou deriváty či analogy tělu vlastních hormonů, které se vytváří v pohlavních žlázách a v nadledvinkách. Původně byly vyvinuty pro terapeutické účely, do dnešní doby se užívají pro podporu rekonvalescence po těžkých operacích či závažných infekčních chorobách a dalších stavech, kdy je žádoucí zabrzdit katabolické (resyntézní) procesy v těle (12).

Steroidy mají dvě složky, složku androgenní – virilizační, která způsobuje rozvoj sekundárních i primárních mužských pohlavních znaků a složku anabolickou,

kteřá podporuje syntézu bílkovin, čili tvorbu tkání v organizmu. Byly snahy vyrobit steroidy pouze anabolické bez androgenní složky, ovšem zatím bez úspěchu. Anabolický účinek steroidů je ve sportu, potažmo cyklistice, často zneužíván, protože síla svalů je do určité míry úměrná jejich objemu. AAS působí žádoucím způsobem ale i na psychiku jedince, navozují psychický i fyzický stav, při kterém je možné zvýšit tréninkové dávky a zkrátit pauzy nutné k regeneraci mezi jednotlivými zatíženími, velmi častý je též nárůst agresivity (22).

Dalším pozitivním účinkem AAS je jejich efekt na tvorbu červených krvinek díky stimulaci erythropoetinu v ledvinách. Tímto by mohlo docházet ke zvýšení a zkvalitnění maximálního aerobního výkonu, ale zvýšení hladiny hemoglobinu v krvi není příliš velké (9).

Konkrétně jde nejčastěji o tzv. „sexuální hormony“, zejména testosteron a epiandrosteron (DHEA), pohlavní hormony tvořené u mužů ve varlatech a u žen v nadledvinách a vaječnících. Hrají velkou roli v pubertálním zrání jedince, působí na růst reprodukční tkáně u chlapců, působí na růst ochlupení. V ženském těle udržují libido a tvoří se z nich estrogény. Zajímavá jsou nová zjištění ohledně DHEA, která by mohla zvýšit zneužívání této látky. Bylo zjištěno, že její působení na centrální nervový systém významně zlepšilo některé kognitivní funkce, jako například paměť. Byl zaznamenán i vliv na aktuální pohodu, potvrdila se souvislost mezi nízkou hladinou DHEA a depresemi. Za povšimnutí stojí též pozitivní účinky na výskyt nádorových či srdečně-cévních onemocnění a lepší obranyschopnost organizmu (24).

AAS se obvykle užívají podle určitých schémat s variabilními dávkami, cykly, pyramidami a obdobím vysazování jejich užívání. V době vysazení či střídání cyklů jsou běžné pocity závislosti projevující se abstinenčními příznaky, a to depresemi, touhou a bažením po další aplikaci látky či problémy s omezením užívání. AAS jsou aplikovány buď orálně, ovšem nevýhodou je velké poškození jater při metabolizování AAS a také poměrně nízká biologická aktivita AAS, či injekčně přímo do svalu, kdy je biologická aktivita mnohem delší a účinná látka se tak dostává přímo do svalových buněk (22).

V poslední době je též častá aplikace AAS pomocí podkožních implantátů, gelů či náplastí (u mužů umístěných v oblasti scrota, protože je zde několikanásobně vyšší vstřebatelnost kůží) (24).

Množství, které se při podpoře sportovního výkonu užívá, ovšem převyšuje běžnou terapeutickou dávku, jedná se o jejich deseti- až padesátinásobné množství (22).

Nefyziologický příjem AAS ovšem přináší řadu závažných zdravotních rizik. Jedná se zejména o poruchy reprodukčního systému, změny funkce oběhového systému i krve, potíže v oblasti trávicího systému a hlavně jater, změny v metabolismu tuků, nezhřídka jsou pozorovány změny chování a potíže s kvalitou psychických funkcí či rozvoje deprese a násilného chování. Typická jsou poškození pohybového systému spojená s nadměrným růstem a zatěžováním svalů, u žen virilizace spojená s růstem vousů, hrubnutím hlasu a poruchami menstruačního cyklu, u mužů gynekomastie – nadměrné zvětšení prsní žlázy spojené se zvýšenou citlivostí (24).

Androgenní anabolické steroidy patří mezi zakázané látky dopingového charakteru, jejich užití je zakázáno jak v soutěži, tak i mimo ni (2).

1.4 Sociálně psychologické aspekty užívání návykových látek v cyklistice

1.4.1 Osobnost cyklisty a utváření postojů k dopingů

Osobností člověka chápeme individuální celek dispozic k určitým psychickým reakcím, který zabezpečuje to, že v téže situaci reaguje každý člověk jiným, pro sebe typickým způsobem (20).

Každá osobnost je vystavena dvěma základním skupinám vlivů, které na ni působí, jde o vlivy genetické a vlivy prostředí, kde hraje rozhodující úlohu prostředí sociální, které formuje a má bezprostřední vliv na morálně volní složky osobnosti. Ve vztahu osobnosti k užívání dopingů dochází ke komparaci dvou aspektů: toho, co sportující jedinec chce (vnitřní a vnější motivace, která se v čase mění) a toho, co může (což souvisí s vrozenými schopnostmi, dovednostmi a dispozicemi ke sportu). Tyto dva aspekty by se měly vhodně doplňovat a být propojeny. Pokud dojde k vychýlení, dochází k pocítění potřeby řešit situaci a hledání správné volby dalšího postupu. Zde

hraje velkou roli temperament a charakter sportovce spolu s jeho sociální rolí. Je proto nesnadné určit, jaký vztah si k NL a dopingu jedinec utvoří. Důležitá je ve vztahu k dopingu i výkonová motivace jako výsledek sociálního učení, kterou můžeme specifikovat jako snahu dosáhnout úspěchu nebo tendenci vyhnout se neúspěchu se všemi jeho dopady včetně sociálních. Optimální a správně zvolené cíle jsou důležitými motivačními faktory a jejich dosažitelnost a optimálnost může jen utvrdit prevenci jak dopingu, tak nečestnému jednání (31).

Pro vrcholového sportovce je těžištěm životního smyslu, osobní seberealizace a terčem aspiračního směřování úzké zaměření na výkon, snaha o úspěšnou účast na nejvyšších soutěžích a absolutní podřízení času pro sportovní přípravu (29).

Čím vyšší je úroveň výkonu sportovce, tím více se uzavírá do mikrosvětla sportu a zužuje se mu prostor okolního světa. Pohybuje-li se sportovec na úrovni profesionála, pomalu se mění hodnoty sportu z požitku směrem k nutnosti související se zdrojem obživy (22).

Sportovní výkon lze též chápat jako kritérium vývoje osobnosti, a tak by v oblasti výkonu nemělo chybět působení na vlastnosti sportovce, jako jsou cílevědomost a houževnatost, sebevědomí a odvaha, čestné soutěžení a odolnost proti neúspěchu (7).

Při utváření postojů k užívání NL a dopingu hrají velkou roli rodiče, trenéři a učitelé. Vliv nejbližšího okolí sportovce je enormní hlavně proto, že prostředí sportu je charakteristické obrovským tlakem na výkon a úspěch, neúspěch je pro sportovce sám o sobě trestem a pokud je odezva nejbližšího okolí negativní, snadno dojde k frustraci a hledání východiska – užití podpůrných prostředků. Tendenci k překračování fair play mívají zejména sportovci, kteří nezvládají vyhovět požadavkům na ně kladeným. Na formování postojů se též podílejí dostupné informace, za nejdůležitější zdroj jsou označovány média zejména v kontextu dopingových skandálů známých sportovců. Bohužel se z těchto zdrojů informace, které by mohly zapůsobit na prevenci, dozvědět nelze (31).

Úskalím může být působení rodičů, kteří se snaží vytvořit ratolesti domněle co nejlepší prostředí, nevidí dítě dostatečně kriticky a někdy vehementně uplatňují své

„odborné rady“, které mohou být v rozporu s požadavky trenéra. Mnozí rodiče navíc vkládají do svých potomků své nesplněné sportovní naděje, což může vést k frustraci sportovce (10).

Jednou z nejdůležitějších postav sportovního prostředí je trenér. Hraje významnou roli jako vzor, zejména pro mladší sportovce, dochází k přejímání jeho myšlenek, názorů a ideálů svěřenci. Nezřídka trenér zastává roli náhradního rodiče, se kterým bývají konzultovány soukromé záležitosti, toto bývá častější u dívek a žen. Role trenéra musí směřovat k maximální výkonnosti ve sportu a zároveň rozvoji osobnosti v aspektu etických zásad (26).

Motivy použití návykových látek a dopingu ve sportu se zaměřují na dosažení fyzické (např. lepší výkonnost, kontrola bolesti), psychologické (úzkost, tlak, stres, únava) a sociální (tlak na výsledek, přijetí ve skupině) výhody. Nezanedbatelná není ani touha po výhodách v ekonomické oblasti, vlivu médií a touze sportovce po společenském uznání. Tyto motivy vycházejí hlavně z lidského a sociálního chování, emocí a osobnosti (33).

1.4.2 Sportovní etika a fair play

Pro naši „postmoderní“ dobu je typické zpochybňování všech tradičních zásad a pravidel, a tak není divu, že lze často slyšet názory apelující za liberalizaci dopingu či názory, že prokázaný doping může být omylem lékaře či trenéra, nebo že byla zakázaná látka sportovci podstrčena ve zlém úmyslu soupeřem, případně šlo o nevědomost sportovce. Lze pozorovat, jak se aktuální vrcholový sport vzdaluje od svého původního smyslu a etiky, ale i přesto zůstávají sportovci celosvětovými vzory. Sport je univerzální ve smyslu povahy sportu jako hra a hlavně ve striktním dodržování pravidel stanovených pro danou disciplínu. Měly by v něm být šance vyrovnané, na rozdíl od ostatních oblastí života. Je nasnadě, že jakýkoli ústupek z antidopingových pravidel či zásad prevence by znamenal narušení principu rovných pravidel. Podstatou každého dopingu je krom porušení jasně daných pravidel snaha o získání výhody nad ostatními soupeři (12).

Motivy pro vznik antidopingových pravidel z etického hlediska lze spatřovat ve snaze o zajištění rovných podmínek pro všechny sportovce, protože smyslem sportovních soutěží není soupeření chemických laboratoří a farmaceutických firem. Z jakéhokoli pohledu je doping podvod, a jako podvod musí být vyřešen (10).

Nutno podotknout, že pro farmaceutické firmy je velmi výhodné vyvíjet nové látky a preparáty a být tak v jakémsi předstihu před antidopingovými orgány, protože je tak zaručeno, že po určité časové období nebudou nové preparáty zjistitelné, tím pádem ani nebudou na Seznamu zakázaných látek a metod. Užívání takových nových preparátů tedy nelze represivně postihnout ani sledovat (31).

Dle Hnízdila ovšem použití nového podpůrného preparátu, ač legálního, zvýhodňuje závodníka, kterému je dostupný, a tak o rovnosti podmínek nemůže být řeč. Opírá se tím o ekonomickou dostupnost, která může, konkrétně v cyklistice v oblasti technického vybavení, hrát důležitou roli. Rovné podmínky jsou tak prakticky nedosažitelné (11) - Jansa připouští, že tato pravidla mohou být nedokonalá, mohou se časem měnit a upravovat, ale nelze je apriori zpochybňovat jako jakákoli jiná pravidla například pravidla silničního provozu (12).

Princip dobrovolnosti sdílení pravidel spolu s emotivním nábojem sportu vytváří podmínky pro podporu čestného soupeření a radosti z úspěchu či vítězství. Bez cíleného měření sil s respektovanými soupeři, by sport přišel o svou základní podstatu. Prioritním důvodem sportu by měl být požitok ze soutěžení, radost ze hry, překonání soupeřů. Materiální zisky by měly být jen doprovodným jevem, který pasuje zábavu na pracovní výkon (22).

1.4.3 Společenské aspekty vrcholové cyklistiky

Vrcholový sport aspektu médií zabezpečuje funkci reprezentace, a to jak na úrovni státní, regionální nebo týmové. Jeho úroveň někdy bývá používána coby měřítko celkové vyspělosti státu či národa (29).

Vliv komerce na sport neustále roste a často se významné sportovní soutěže stávají spíše věcí obchodu než prezentování sportovního úsilí. Logickým důsledkem je obrovský příliv finančních prostředků do sportu. Kariéra vrcholového sportovce se tak

stala ekonomicky mnohem lukrativnější. Úspěšní sportovci si zajišťují svými výkony vysokou životní úroveň a stávají se tak vzory pro společnost. Výkon jako takový se stal zbožím, se kterým se čile obchoduje a stal se z komerčního hlediska jediným ekonomicky a sociálně oceňovaným kritériem sportovní aktivity (31).

Problematika komerčního vrcholového sportu s sebou nese i negativa zejména v podobě rozevírání propasti mezi elitním vrcholovým sportem a kondičním sportem, sport se globalizuje a přitom ztrácí masovou základnu aktivně sportujících, dále negativní tendence ve smyslu přerůstání ega sportovce do elitářského individualismu či pokles autority k morálním zásadám (29).

Společným jmenovatelem vrcholových sportovců, kteří jsou mediálně známí je především úspěch, bohatství a tělesná krása, veřejnosti jsou prezentováni jako dosažitelný, ale následování hodný vzor. V kombinaci s fenoménem překračování hranic lidského organismu přitahovány masová média spolu s veřejností. Jedině takto specifikovaný a vymezený sport přináší pohádkové zisky sponzorům, marketingovým a reklamním společnostem, médiím a v neposlední řadě i samotným sportovcům (29).

Dalším, s dopingem souvisejícím aspektem vrcholového sportu je medikalizace. Tělo se stává jen technickým nástrojem pro podání maximálního sportovního výkonu a přestává být zdrojem sebenaplnění, které se odvíjí z radosti z pohybu. Osobní uspokojení se odvíjí od výsledků a výkonů v soutěžích (28).

Vrcholový sport tak vlastně vstupuje z tržně regulované mediální scény k politice s přesahem ke spotřebitelskému trhu. Zřejmé je, že se pomalu deformuje původní smysluplné poslání sportu (29).

1.4.4 Prevence užívání návykových látek a dopingu

Prostředky, návykové látky užívané ke zvýšení výkonu, nelze hodnotit jako dobré či špatné, mají ovšem silný účinek a pro sportovce jsou nesmírně nebezpečné zejména tehdy, nemá-li natolik stabilní hodnotový systém, který by vytvořil preventivní či obranný mechanismus vůči prožitkům a efektům jejich užívání (31).

Hlavní osobou, působící na poli dopingové prevence bývá trenér, ovšem ten ji může zvládat pouze tehdy, bude-li dobře znát své svěřence nejen v průběhu soutěží či tréninků, ale i jejich rodinné, zájmové a sociální zázemí včetně životního stylu mimo

sportovní prostředí. Metod preventivního působení na poli prevence je mnoho, nejčastěji se uplatňují tyto programy: programy nabízející pouze znalosti a informace, programy zaměřené na změnu chování, programy kombinující předchozí dva motivy a programy využívající pozitivní vliv vrstevníků spolu s nácvikem pozitivních vzorců chování (22).

Jednostranné zaměření na maximální sportovní výkon vede k nežádoucí deformaci osobních hodnot sportovce a lehce se do nich mohou promítat společensky nežádoucí hodnoty odporující fair play (31).

Jelikož je problematika prevence dopingů velmi úzce spjata s oblastí protidrogové prevence, rozlišují se etapy dopingové prevence podobně jako v protidrogové prevenci na primární, sekundární a terciální (22).

Primární prevence je zaměřena na utváření a fixování hodnot sportovce tak, aby byly v životním stylu preferovány postoje, činnosti a chování, které jsou v souladu s etickými normami společnosti. Zásadní roli zde hraje krom sociálního prostředí sportovce též osobnost trenéra, který musí vycítit, kde mohou být ohrožující místa vzniku rizikového chování a snažit se tato rizika eliminovat (22).

Sekundární prevence se zaměřuje na stavy, kde u sportovce můžeme pozorovat deformace žebříčku hodnot, většinou z důvodu reakcí na vývoj výkonnosti či sportovní výsledky. Při déletrvajících neúspěších následuje hledání východiska z nepříjemné situace, kterým užití návykových, resp. dopingových látek může být. Opět je zde významná role trenéra, sportovec by neměl být ponechán vlastnímu rozhodování o tom, jak se stagnací výkonnosti vyrovná, naopak je žádoucí přizvat odborníky. Pokud se dojde k závěru, že sportovec již dosáhl svého fyzického a psychického sportovního maxima, je vhodné pracovat na pocitu smířlivého dosažení vrcholu a na možnostech alternativ ukončení kariéry (22).

Terciální prevence se zaměřuje na řešení závažných stavů psychiky sportovce po kontaktu s dopingovou látkou, která zapříčinila porušení dopingových pravidel a sportovci byl udělen trest zákazu činnosti. V takovýchto případech je stěžejní zabývání se příčinami selhání a zkoumat prostředí, ve kterém sportovec tráví čas mimo vlastní trénink. Jak ukazuje praxe, v naprosté většině případů stojí v pozadí dopingového

případu poradce, který zajistí zdroj dopingových prostředků. Každé selhání může být napravitelné a záleží pouze na přístupu trenéra a motivaci sportovce k další činnosti podepřené pozitivními aspiracemi a cíli. Sportovec by měl dospět ke vhledu, že pouze on sám je zodpovědný za své chování a měl by se pro budoucnost poučit (22).

Pro navození změny v systému hodnot je výhodné vytvořit konflikt mezi hodnotou vlastní a hodnotou spjatou s kladeným požadavkem. To má za následek konfrontaci ve vnímání sebe sama a nespokojenost s vlastní osobou. Vyústění do konfliktu představy o sobě, přijatých hodnot a vlastního chování je nasnadě. Výsledkem je tolik žádoucí tendence ke změně (31).

Do implementace vzdělávacích preventivních programů by mělo být zapojeno celé sportovní a společenské prostředí kolem sportovce, včetně trenérů, lékařů, terapeutů, rodičů, stejně jako sportovních klubů či škol. Ohrožujícím pro kariéru sportovce je užívání rekreačních návykových látek pro nerekreční účely, a tak by prevence neměla být zaměřena pouze na látky ze Seznamu zakázaných látek a metod (26).

1.5 Nástroje antidopingové politiky

1.5.1 Antidopingová politika

Antidopingová politika se v reálném působení primárně zabývá základním konfliktem mezi zákazem dopingů, čili společensky žádoucí ochranou zdraví sportovců a čistoty sportů a touhou po neomezeném svévolném dosažení sportovních výkonů (22).

1.5.2 Právní úprava boje proti dopingů

1.5.2.1 Mezinárodní právo

V mezinárodním právu platí v oblasti antidopingové problematiky tyto závazné dokumenty: Evropská antidopingová úmluva spolu se svým Dodatkovým protokolem a Mezinárodní úmluva proti dopingů UNESCO, obsahující dvě přílohy, a to každoročně aktualizovaný Seznam zakázaných látek a metod a Standart pro udělování terapeutických výjimek, upravující užívání léků sportovcem, které obsahují zakázané látky z léčebných důvodů (příloha 5). K Mezinárodní úmluvě proti dopingů UNESCO

se vztahují i tři dodatky, které však nejsou integrální součástí Úmluvy a samy o sobě nezakládají mezinárodní závazky. Jde o Světový antidopingový kodex, Mezinárodní standart pro laboratoře a Mezinárodní standart pro testování. Světový antidopingový kodex nemá charakter mezinárodní smlouvy či dohody, ačkoli byl přijat všemi významnými světovými a národními organizacemi. Kompletně pojímá antidopingovou problematiku a je východiskem pro nalezení souladu mezinárodní a národní antidopingové legislativy. Hlavními složkami jsou Kodex, Mezinárodní standardy (Mezinárodní standard pro testování, pro terapeutické výjimky, pro práci laboratoří a Seznam zakázaných látek a metod) a Modely nejlepší praxe, které vypracovává WADA a jsou jakýmsi nezávazným doporučením ohledně způsobu řešení záležitostí ohledně boje proti dopingu (22).

Dokumentem právně nevymahatelným s dobrovolným aspektem plnění principů je Mezinárodní olympijská charta proti dopingu. Vyjadřuje především morální apel na funkce sportu. Od Charty může kterýkoli její účastník na základě vlastního rozhodnutí odstoupit (22).

1.5.2.2 Právo v České republice

Právní ošetření vychází z mezinárodních závazků souvisejících s přistoupením k výše uvedeným dohodám.

Veřejnoprávní úprava

V českém právním řádu nenajdeme zvláštní právní předpis, který by ošetřoval problematiku dopingu jako celek. Nalezneme ale předpisy, které lze na tuto oblast aplikovat, týkají se ovšem pouze některých látek. Mezi tato ustanovení patří zejména §288 Trestního zákoníku Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem, ošetřující krom podávání anabolik a hormonálních preparátů k jiným než léčebným účelům také ostatní metody, které mohou být zneužity jako doping, například způsoby zvyšování přenosu kyslíku v lidském organizmu. § 288 Trestního zákoníku tedy nahradil původní platný §218 Podávání anabolických látek mládeži. Ostatní právní předpisy využívají toho, že se k problematice dopingu dá přistupovat podobně, jako k oblasti návykových látek. Zákon č. 167/1998 Sb., O návykových látkách ve znění

pozdějších předpisů, Zákon 379/2005 Sb. O ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými látkami v platném znění, Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech v platném znění, Zákon č. 110/1997 Sb., O potravinách a tabákových výrobcích v platném znění. Ani Zákon č. 115/2001 Sb. O podpoře sportu v platném znění ovšem neupravuje problematiku dopingů v potřebné míře (22).

Soukromoprávní úprava

Veškeré normy jednání ve sportu jsou postaveny na principu dobrovolného členství osob ve sportovní organizaci. Nemají tudíž povahu právních norem a nejsou všeobecně závazné, vynutitelné. Jejich dodržování je věcí etického a morálního uvědomění. Základními dokumenty jsou Česká charta proti dopingů a Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu.

Česká charta proti dopingů, jak již je z názvu patrné, vychází z principů Mezinárodní olympijské charty proti dopingů. K jejímu přijetí se připojily všechny organizace a instituce v ČR, jejichž posláním je podpora sportu či příprava sportovců.

Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu stanovuje konkrétní antidopingové postupy represe a kontroly. Směrnice je vydávána ADV ČR na základě závazných pokynů antidopingového kodexu a bývá doplněna dohodou s podrobnostmi, týkajícími se konkrétního sportovního svazu.

Porušení antidopingových pravidel podléhá disciplinárnímu řízení na úrovni sportovního svazu, nikoli oddílu nebo klubu. Opravným prostředkem je odvolání k odvolacímu orgánu sportovního svazu, k mezinárodní sportovní federaci, rovněž k Rozhodčí komisi Českého olympijského výboru a v konečné instanci až k Arbitrážnímu soudu pro sport v Lausanne (22).

1.5.3 Struktura organizací v boji proti dopingů

Boj proti užívání dopingů je organizován na základě spolupráce vládních a nevládních organizací s národními institucemi a organizacemi. Nejvyšší nevládní autoritou je Mezinárodní olympijský výbor (MOV) spolu se Světovou antidopingovou agenturou (WADA). Vládní úroveň boje proti dopingů funguje pouze v Evropě, a to díky Radě Evropy prostřednictvím Sportovního výboru a jeho komise pro kontrolu

dopingu. Součástí vládního programu jsou také antidopingové laboratoře s akreditací Mezinárodního olympijského výboru. V České republice je nejvyšší instancí Antidopingový výbor ČR, pověřený Českým olympijským výborem a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (12).

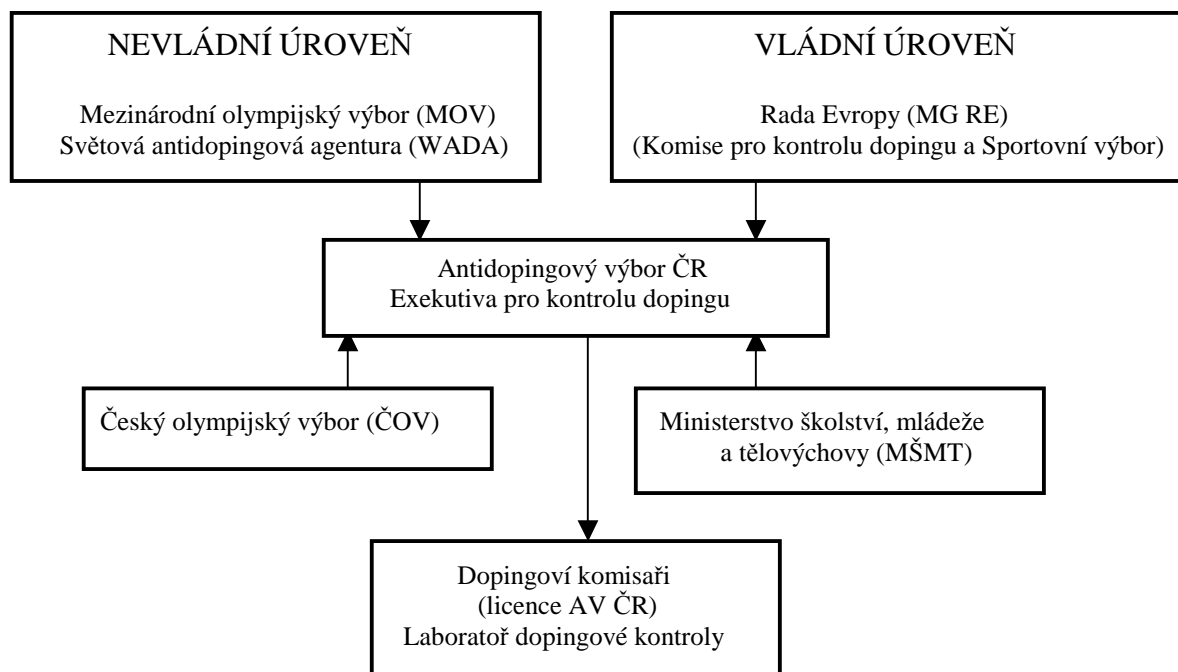

Schéma 1: Struktura orgánů zabývajících se dopingem (upraveno dle Kučery, Dylevského) (17).

Dalšími dvěma organizacemi neméně důležitými, které působí na poli boje proti dopingům je Arbitrážní soud (CAS) a Mezinárodní sportovní federace (MSF).

Arbitrážní soud je institucí nezávislou na jakékoli sportovní organizaci, zřízenou pro urovnání sporů ve světě sportu. Je složen ze 150 rozhodčích z 37 zemí světa, kteří jsou experty na sportovní právo a rozhodčí řízení. Co se řešení sporů ohledně dopingu týče, vymezuje Světový antidopingový kodex přesná pravidla pro odvolání k Arbitrážnímu soudu (22).

Mezinárodní sportovní federace má právo stanovovat a schvalovat odchylky od standardů Světového antidopingového kodexu, například ve věcech odvolávání se, oznamování výsledků antidopingových kontrol či o doplňky Seznamu zakázaných látek.

Do kompetencí rozhodování MSF ovšem spadají pouze sportovci, zúčastňující se mezinárodních soutěží (22).

V konkrétní oblasti cyklistického sportu působí dvě hlavní organizace, na nejvyšší úrovni Mezinárodní cyklistická unie (UCI) a na úrovni České republiky Český svaz cyklistiky (ČSC) (10).

Mezinárodní cyklistická unie (UCI) je celosvětovou nevládní neziskovou organizací, sdružující jednotlivé národní cyklistické federace, a to od roku 1900. Mezi její hlavní cíle se ve vztahu k návykovým látkám zvyšujících výkon řadí především podpora sportovní etiky a fair play. UCI zároveň zřizuje komise, které reagují na aktuální potřeby cyklistického hnutí, za zmínku stojí zejména komise boje proti doping, antidopingová, disciplinární či etická (10).

Český svaz cyklistiky (ČSC) je jediným oficiálním zástupcem české cyklistiky ve vztahu k mezinárodní instanci (UCI), v České republice funguje již od roku 1883. ČSC je občanským sdružením, čili samostatnou zájmovou, nepolitickou a dobrovolnou organizací. ČSC vydává pravidla, směrnice a stanovy, kterými jsou povinni řídit se registrované osoby, od závodníků přes trenéry po doprovodný personál týmů. Nezanedbatelné je též vydávání odborných, na základě moderních poznatků zjištěných, materiálů či publikací a samozřejmě vzděláváním trenérů, rozhodčích a dalších cyklistických funkcionářů (10).

1.5.4 Dopingová kontrola

Dopingová kontrola může být provedena při jakékoli soutěži organizované svazem nebo i mimo soutěž. Kontrolován může být jakýkoli závodník, který je u daného sportovního svazu registrován. Povinnost podrobit se dopingové zkoušce vyplývá z členství ve sportovním svazu a registraci v soutěži. Výběr sportovců na dopingovou kontrolu při soutěži se řídí všeobecnými pravidly, a to: testování závodníků na prvních třech pozicích, což označujeme jako cílené testování a jeden či dva závodníci z dalších míst, kteří se určí losem. K testování mohou být zařazeni i závodníci, kteří překonali národní, evropský či světový rekord (12).

Samotnou dopingovou kontrolu spočívající v odběru biologického materiálu, nejčastěji moči či krve provádějí členové Exekutivy ADV ČR z vlastního rozhodnutí, či dopingoví komisaři na základě pověření členem Exekutivy v písemné formě. Dopingový komisař musí mít viditelně umístěný průkaz o své licenci a prokázat se písemným pověřením. Tyto dokumenty jej pověřují ke vstupu do všech míst, kde se sportovec pohybuje. K vybranému sportovci přistupuje komisař či jeho asistent s protokolem Výzva k dopingové kontrole, který sportovec podepíše a zaznamená se i čas podpisu. Od této chvíle je až do příchodu do místnosti dopingové kontroly sportovec pod stálým dohledem komisaře či asistenta. Odmítnutí podpisu Výzvy či vzdání se z místa Výzvy je pokládáno za porušení antidopingových pravidel. Sportovec je povinen se do místnosti kontroly dostavit bezodkladně, nejdéle do jedné hodiny po obdržení Výzvy. V místnosti dopingové kontroly proběhne prokázání totožnosti sportovce a do Protokolu dopingové kontroly (příloha 1) se uvedou náležité informace ohledně užívaných léků či suplementů v posledních třech dnech. Následuje samotný odběr vzorku, sportovec musí poskytnout minimálně 90ml moči, a to pod přímým dohledem komisaře, který musí být stejného pohlaví jako sportovec a smí požadovat takové odhalení sportovce, které zaručí pravost odebíraného vzorku. Vzorek moči je rozdělen do dvou nádob vybraných sportovcem a zapečetěn (24).

Vzorek krve smí odebírat jen lékař či osoba k tomu pověřená. Komisař se může též dostavit na kontrolu sportovce mimo soutěž bez ohlášení, a to kamkoli, kde se sportovec aktuálně nachází, na základě informací, které musí poskytovat ohledně místa svého pobytu (24).

1.5.5 Tresty a postihy

Tresty při porušení antidopingových pravidel se pohybují od varování či napomenutí až po zákaz činnosti v rozmezí tří měsíců po doživotí (22).

Následkem porušení antidopingových pravidel je i anulování výsledků v soutěži, ve které byl odebrán pozitivní vzorek a dále všechny další soutěže, absolvované od okamžiku odběru pozitivního vzorku. S anulováním výsledků v soutěži souvisí odebrání medailí, bodů či cen, pokud spravedlnost nevyžaduje jinak. Jednotlivé sportovní svazy

mohou ve svých pravidlech ustanovit finanční sankce za porušení antidopingových pravidel (1).

Pro veškeré otázky spojené s problematikou dopingu platí ustanovení Světového antidopingového kodexu, které vymezuje cíl antidopingového programu jako „*ochranu základních práv sportovců na účast ve sportu bez dopingu, propagace zdraví, spravedlnosti a rovnoprávnosti pro všechny sportovce a zajištění harmonizace, koordinace a efektivity mezinárodních a národních antidopingových programů pro kontrolu a prevenci dopingu* (24).“

2. Cíle práce a hypotézy

Cílem práce bylo zjistit stav užívání návykových látek v české cyklistice, jakož i důvodů k jejich užití a látek samotných, které jsou za účelem zvýšení výkonu užívány. Dále je cílem odhalit zdroje jak preventivního působení na užívání návykových látek zvyšujících výkon, tak informovanosti cyklistů o této problematice.

Hypotézy budou stanoveny na základě provedeného kvalitativního výzkumu v závěru práce.

3. Metodika

Podstata empirické části práce je založena na kvalitativním výzkumu, za užití polostandardizovaného rozhovoru. Rozhovor byl zvolen dle odborné literatury (5) především z důvodu přímého kontaktu s respondentem, možnosti doptávat se či upřesňovat informace a také z důvodů rozlišení drobných nuancí názoru respondenta, které by při dotazníkové formě mohly zaniknout.

3.1 Použité výzkumné metody

Šetření se základním výzkumným souborem proběhlo kvalitativním výzkumem, technikou polostandardizovaného rozhovoru, formou dotazování respondentů. Takto zjištěná data byla kvalitativně posouzena doplňkovým souborem.

Rozhovor se základním výzkumným souborem obsahoval 20 otázek z šesti okruhů. Otázky nebyly, krom základních identifikačních, za sebou seřazeny podle okruhů, hlavně kvůli živosti rozhovoru a prostrídání otázek náročnějších, vyžadujících plnou koncentraci, s otázkami snazšími. Dotazovaní respondenti chtěli zůstat v anonymitě, a tak základní identifikační údaje sestávaly z věku, vzdělání, doby aktivního závodění a disciplíny.

Před výzkumem samotným byl proveden předvýzkum na čtyřech respondentech, zaměřený především na srozumitelnost a jednoznačné chápání otázek. Na základě předvýzkumu byly upraveny formulace některých otázek.

Z polostandardizovaných rozhovorů byly se svolením respondentů pořízeny zvukové záznamy za účelem doslovného pozdějšího přepsání rozhovorů do záznamových archů (příloha 6). Nahrávky byly pořízeny se souhlasem respondenta a na základě společné domluvy tazatele a respondenta byly okamžitě po přepsání zničeny, aby se předešlo zneužití dat. O celém procesu byli všichni respondenti informováni a souhlasili s ním. Rozhovor jsem provedla osobně, neformálně, v předem stanovenou dobu a vždy v takovém prostředí, které si respondent sám určil, cítil se v něm přirozeně, nebyl ničím rušen. Byl veden bez přítomnosti dalších osob a blízkých autorit. Všechny rozhovory proběhly v průběhu měsíců února, března a dubna. Tento způsob výzkumu je velmi časově a logisticky náročný, především z důvodu přípravného období závodníků

a konání soustředění v jižních destinacích a vyžaduje dobrou spolupráci a ochotu od respondenta. Před každým rozhovorem byla respondentovi specifikována a objasněna skupina návykových látek zvyšujících výkon a vysvětlen rozdíl mezi nimi a dopingovou látkou. Zároveň byla i několikrát během rozhovoru opakována informace o anonymitě výpovědí respondentů.

Doplňkovému souboru byly předloženy přepisy rozhovorů pořízené se základním výzkumným souborem, avšak zbavené osobních údajů, které by umožnily zpětnou identifikaci závodníků. Vyjádření odborníků k přepisům bylo prosté standardizace.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Základní výzkumný soubor je tvořen cyklisty, vlastníci závodní licence Českého svazu cyklistiky a zároveň závodícími na republikové či vyšší úrovni. Základní výzkumný soubor byl vybrán na základě kvótního výběru, kdy kvótou byl věk respondentů nad 18 let, pohlaví, vlastnictví závodní licence a aktivní vrcholové sportování v cyklistické disciplíně. Poměr muži/ženy vychází z dostupných dat Českého svazu cyklistiky o poměrovém zastoupení pohlaví vlastníků závodní licence tohoto svazu. Náhodně bylo osloveno 12 závodníků, jeden ale odmítl z důvodů svých obav z prozrazení. Složení základního výzkumného souboru tak bylo 9 mužů a 2 ženy ve věkovém rozmezí 20 až 39 let.

Doplňkový hodnotící soubor je tvořen dvěma experty, odborníkem z Českého svazu cyklistiky Mgr. Svatoplukem Henke a Mgr. Lukášem Petrem, trenérem cyklistiky nejvyšší možné, 1. diplomované třídy. Od tohoto výzkumného souboru byl zjišťován názor na postoje respondentů v kontextu s aktuálním děním s důrazem na ověření dat získaných od respondentů.

4. Výsledky

Výpovědi respondentů prošly minimální jazykovou korekturou, nebyly cenzurovány z důvodu zachování autentičnosti a též aby nedošlo ke snížení validity získaných dat a údajů.

Respondent č. 1

Muž, 31 let, vyučen, cyklistice se závodně věnuje 12 let, především v disciplíně horských kol – cross country a maraton, okrajově a výjimečně účast na silničních závodech.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

To ne, nikdo vůbec.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Trošičku ano, ale moc se v tom nevyznám. Třeba kofein, ten není zakázaný.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Tedy, to nevím. Leda internet, ale tam toho moc nebylo.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Ano, kofein, pravidelně při závodě, alkohol, před závodem občas, když o něco vážně jde a jsem nervózní, tak na uklidnění si slivovici dám.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pocítoval?

Alkohol, to jsem se uklidnil, bylo mi psychicky líp, taky když jsem šel na start s nachlazením, to jsem si ho dával, pomáhal mi nemoc překonat.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Jednorázové zvýšení výkonnosti u kofeinu a u alkoholu odbourání nervozity, když jsem psychicky na dně a je na mě děsný tlak, na snížení stresu a pomohl mi se soustředit čistě jen na můj výkon při závodě.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Krom kofeinu, který používám, vůbec nic. Ty látky, které jsi mi na začátku říkala vůbec neznám a jejich názvy slyším poprvé v životě, tak do toho bych nešel, myslím v souvislosti s cyklistikou. Nic z těch látek bych nebral.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Ježiš marja. Těžko říct. Nic mě nenapadá.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano, v podstatě při každém závodě. Většinou na mě působí dobře, zvyšuje mi znatelně výkon, minimálně aspoň co se týká psychické síly, povzbudí mě, jen tak mi nedojde, jsem schopný lépe zajet jak krátký intenzivní závod, tak náročný dlouhý maraton. Ale jednou jedinkrát se mi stalo, že mi po něm totálně seklo. Asi toho kofeinu bylo moc, byl jsem děsně unavený, ospalý, tepy jsem měl velmi nízko, křeče v nohách, neskutečná únava celého těla, umíral jsem a při závodě, který byl důležitý, totálně vyhořel. Určitě to bylo tím kofeinem, protože jinak jsem vše jedl a pil tak jako normálně, jen jsem přidal pár ampulí kofeinu.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Ne, odjakživa nemám touhu cokoli zakázaného zkoušet, krom toho mi to nepřijde fér, radši se nad soupeři snažím vyhrát díky výkonnosti a taktice, a tomu, že vím, že jsem silný ve sjezdu, že mám techniku a pud sebezáchovy trošku někde jinde než ostatní.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Co předvádí v silniční cyklistice, to je neskutečné, pokud jsou schopni podávat takové výkony bez podpůrných látek, tak to jsou vážně borci. A ti, kteří si něco zobnou, chtějí být lepší než ostatní,... já je vlastně chápu. Podle mě je to sice náročné, ale provozovat vrcholovou cyklistiku bez těchto svinstav jde, když je někdo talent a dělá to vážně poctivě, tak to jde.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice? Volný čas tomu dávám dost, peníze do toho cpu hodně, rodina, mám na mysli mé

rodiče, se tomu také dost podřídili, jezdí se mnou na závody, mamka vaří tak, aby to byla sportovní strava podporující výkonnost a regeneraci. Jinak vztahy, mé osobní, se tomu podřizují velmi, dost jich kvůli tomu i ztroskotalo, vliv cyklistika měla i nepovedené manželství.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Ne, vůbec nikdy jsem se s tím nesetkal, používám jen ten kofein a občas alkohol, energetické gely, ale na těch je napsáno, že neobsahují zakázané látky.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Nešel bych do toho, nemá to cenu. Kdyby to bylo podáno jako ultimátum vstupu nebo setrvání v týmu, tak bych asi přemýšlel.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Momentálně mě nenapadá nikdo, od koho bych to přijal. Já nevidím důvod, proč bych to měl brát, jsem na sebe hrdej, že jsem se dostal tam, kam jsem se dostal a bez toho sypání.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Jsou za to dva roky zákazu činnosti, dva roky prázdnin, haha. Když se to poruší znova, tak to je do smrti konec. A legislativa, no, jelikož nic neberu, tak mě to nezajímá. Zabývá se tím antidopingovka, ti mi dělali kontroly na závodech, jinak nevím.

Respondent č. 2

Muž, 22 let, vzdělání středoškolské s maturitou, aktuálně student VŠ, cyklistice se závodně věnuje 5 let, především disciplíně horských kol – maraton, okrajově a výjimečně účast na silničních závodech.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Vedení týmu nebo trenér absolutně vůbec, s rodiči to občas probíráme v souvislosti s aférami, které se prezentují v médiích.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Abych řekl pravdu, tak moc ne. Ale vím, že je seznam, na kterém jsou zakázané látky, ale přesně je nevyjmenuju. Zakázané jsou třeba drogy. A co je povolené, řekl bych třeba kofein, guarana a tak.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Na internetu.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Ano, zmíněný kofein, při 90% závodů, v tréninku vůbec. Kávu nesnáším, takže jen kofeinové ampule.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pociťoval?

Cítím se mnohem líp, nabitý energií, mám pocit, že mi to jede. Ikdyž je to spíš možná rituál a pomáhá mi to hodně psychicky.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Určitě jde o stimulaci před závodem a snahu o zlepšení výkonu.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Vzhledem k tomu, že se v tom moc nevyznám, tak teoreticky by mě lákal kokain, ten je známý jako droga cyklistů, ne? Abych věděl, co na tom mají. Kdybych měl jistotu, že z toho nebude ostuda a nebude to mít zdravotní následky a nestanu se feťákem.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Nedokážu si takovou situaci představit, alespoň zatím.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano, už jsem o nich mluvil, negativní zkušenosti s ním nemám žádné.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Nezměnily, pořád k nim mám averzi a snažím se od nich distancovat, možná jsem naivní, ale myslím, že v MTB se tohle nebere.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon?

Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Pokud jde o silniční cyklistiku, tak si myslím, že něco bere každý... je to tak neskutečně náročné, že po fyziologické stránce to tělo může těžko vydržet.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice?

Dávám tomu čas, peníze. Rodinu se snažím nezanedbávat a partnerky vybírat mezi tolerantními cyklistkami.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Ne, to nikdy.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Odmítl bych to, okamžitě by ta osoba pro mě přestala být autoritou.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Neznám nikoho takového, zatím.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

No, jsou zákazy činnosti. A kdo se tím zabývá? Antidopingová agentura.

Respondent č. 3

Muž, 36 let, středoškolské vzdělání s maturitou, cyklistice se závodně věnuje 27 let, dříve dráhové cyklistice, cyklokrosu a silniční cyklistice, aktuálně především MTB – maratony a cross country.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Nyní ne, dříve vedení týmu.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Ano. Legální, třeba kofein. Nelegální, drogy třeba, marihuana, znám jednoho, co jezdil závody „zkouřenej“ a jezdil dost dobře, velice dobře, heroin, to, co se dřív běžně mezi profesionály běžně užívalo, kokain. Ale v dnešní době si myslím, že moc látek co se užívají ke zvýšení výkonu, vlastně skoro žádné, návykové látky nejsou.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

To nevím teda, asi na internetu.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Ano, kofein, pětkrát za život jsem si dal kafe před závodem, silný s cukrem, v tréninku nikdy. Alkohol, a to jsem párkrát startoval tak „zmydlený“, ale bylo to tím, že jsem se den před tím opil, a tohle se stalo jen párkrát před nedůležitými „hnojáky“. Pil jsem buď pivo, nebo tvrdý alkohol v kombinaci s energetickými nápoji.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pociťoval?

Po alkoholu, jel jsem jak normálně, myslím, že mi to výkon nijak neovlivnilo, ačkoli jsem jednou ani nemohl nalézt na kolo, ale závod jsem zajel vážně solidně.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

To, že jsem neměl čas na tréninky, tak jsem si dal to kafe jen proto, abych dokázal přežít, takže stimulace výkonu, a jen při závodě, při tréninku nikdy.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Leda kofein, jinak bych nic nikdy nevezl, dopovat je smlouva s ďáblem, nic takového bych nevezl do huby, hlavně na té maximálně republikové úrovni, na které závodím, pokud někdo něco vezme na téhle úrovni, tak je podle mě „trapnej ubožák“.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Kdybych jel třeba Tour de France a byl někde vzadu, za mnou sběrák a já bych věděl, že tu etapu nepřežiju, tak bych možná něco vzal, abych přežil, ale ani tím si nejsem 100% jistý, je to obrovský hazard pro zdraví, kdy jde člověk nad své možnosti a to tělo to nezvládá. A výběr toho, co by mi dali bych nechal na doprovodném vozidle.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano. Já to přesně nemůžu říct, jestli dobrý nebo špatný. Jen mám vyšší tepy. Špatně mi nebylo, to nikdy, ale jelo se mi trošku líp, jenže na to mohly mít vliv i jiné faktory.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Nezměnily, odjakživa návykové látky ve sportu a doping odsuzuju.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Lidi, co se nepohybují ve vrcholové cyklistice to nemůžou vědět, jak to je, můžou o tom leda diskutovat. Vím, že ve špičce jsou lidé, kteří jsou neskutečně talentovaní, s některýma se znám, mají dar od boha. Ale jestli k tomu ještě sypou, těžko říct, někoho chytanou, někoho třeba nechytanou. Myslím si, že pokud je někdo vážně talentovaný a věnuje se kolu jak nejvíc může, tak se může prosadit ve vrcholné cyklistice i bez dopingů, no a kdo nemá talent, ten to hold musí dohánět jinak.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice?

Je pravda, že teď už bych toho obětoval míň než třeba před pár roky. Čas, peníze určitě, všechn volný čas aktuálně třeba ne. Vztahy se kolu podřizují úplně automaticky, když člověk tohle provozuje, pokud teda nenajde osobu, která tomu rozumí nebo to sama provozuje.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Ano, dlouhá léta mi sice nikdo nic nenabídl, ale předloni jsem dostal lukrativní nabídku na přestup do jednoho známého týmu s tím, kdyby výsledky nepřicházely, tak že mají k dispozici různé prostředky, které by mi zaručeně pomohly. Nezajímal jsem se, o co jde, hned jsem odmítl. Abych v 36 bral kdovíco a honil se s mladýma, na to už jsem starý.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Nikdy mě nikdo nenutil, a kdyby nutil, tak bych byl pořádně zlý.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Od nikoho.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

No, jsou testy, vyšetření moče, krve, B-vzorky, jinak v současnosti fungují biologické krevní pasy a hlášení pobytu, můžou být kontrolování kdykoli. Postihy? No, jsou to většinou dvouletý zákazy. Jaká legislativa platí? To netuším. Organizace? Světová dopingová organizace, nebo organizace v boji proti dopingu, ta zkratka, nevzpomenu si. Jo, WADA. U nás? U nás nic není, ne?

Respondent č. 4

Muž, 23 let, vyučen, cyklistice se závodně věnuje 10 let, dříve dráhové cyklistice a MTB, aktuálně především silniční cyklistice.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Ne, absolutně vůbec.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Ano. Kofein je legální, EPO je nelegální. Podle mě je návykový hlavně pocit, to, že něco berete, ačkoli EPO není přímo návykové.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Od známých, z internetu, všechny možné zdroje.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Ano, kofeinové tablety pravidelně při závodě, efedrin dvakrát, při závodě, alkohol do deseti užití celkem, ale šlo o zbytkový alkohol před závodem a pivo před tréninkem k otupení bolesti.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pociťoval?

Efedrin, to jsem měl pocit, že si tolik nedávám, méně to bolelo a pořád jsem mohl, na mě nemá skoro nic nabuzující účinky, jen prostě víc můžu, měl jsem obrovskou spotřebu vody, rychle mi došlo, za 1:45, normálně v této intenzitě 2,5 hodiny a víc. Alkohol, ten otupil bolest, ale nezvýšil výkonnost, jen to prostě nebolelo.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Určitě odbourání únavy, bolesti, jednorázové zvýšení výkonnosti při závodě a tak.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Kdyby bylo dost peněz, láká mě vyzkoušet, co ty látky dělají, hlavně anabolika a EPO. Aktuálně uvažuji o růstovém hormonu či testosteronu kvůli zvýšení váhy a nárůstu svalové hmoty.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Jasně že zvědavost, kdybych měl peníze, ale ne proto, abych někoho porazil v závodě, ale sám, abych zjistil, jak moc to pomáhá. I když ty steroidy i testosteron chci zkusit proto, abych byl silnější a ostatní porážel...

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano, mám negativní. Rychle mi dojde, musím hodně pít, mám problémy s dehydratací i tak, pro mě je to absolutně zbytečný.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Ano, změnilo, tyhle látky mě tak trochu zajímají. Postoje ovlivnily mé zkušenosti a klesající výkonnost.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Těžko říct. Sypou všichni, aspoň když jsem byl malej, tak sypali všichni. Ale ať mi nikdo netrvdí, že Valverde a Basso sypali a Armstrong je porážel a byl čistej, to ať mi nikdo neříká. Ano, stačí mít od přírody vysokou hematokrit, třeba Svorada, ten sypat nemusí, protože má od přírody vysokou hematokrit, i Štybar. Ale není to jediný případ a příklad. Úplně stačí mít vysokou hematokrit. A taky psychiku, hlavu, talent.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice? Určitě volný čas a peníze, těch to spolyká hodně.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Ano, šlo o EPO. Nevzal jsem ho, stálo 20 tisíc. Nezajímal jsem se, věděl jsem, co mi nabízejí, důvěřoval jsem jim, nebyli to žádní „matláci“.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Autorita na mě nemá vliv, žádná.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Od nikoho, já se nenechám od nikoho do ničeho nutit.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Třeba zákaz činnosti, u nás to ještě není trestný čin jako jinde ve světě, třeba tuším v Německu či Rakousku. Legislativa mě nezajímá, stejně nesypu. WADA, UCI, a ještě ten náš, antidopingovej výbor, nebo jak se to jmenuje přesně.

Respondent č. 5

Žena, 24 let, vysokoškolské vzdělání, aktuálně studuje, cyklistice se závodně věnuje 13 let, dříve dráhové cyklistice a silniční cyklistice, aktuálně pouze MTB – cross country.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Rodina ani ne, spíš trenér, jakmile jsem s ním začala spolupracovat, tak tam osvěta byla, vlastně už od kadetského věku. Rozhodně to nebylo nárazové, ty informace jsme se dovídali postupně. I teď vlastně nemám ani obvodní lékařku, ale lékařku z institutu sportovní medicíny, s kterou konzultuju každý lék, který bych mohla nebo měla užít. Povídáme si o tom hodně krom s trenérem taky se závodníky na světácích. Několikrát byly aféry, že se někomu něco podalo, je to takové veřejné tajemství, konkrétně v elitní desítce ženského cross country.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Mám, tady mám u sebe i kartičku od antidopingu (příloha 4) dostali jsme ji od repre trenéra, na jedné straně jsou zakázané látky a na druhé straně léky, které mohou užívat a mít jistotu, že v nich nic zakázaného není. Aspoň nemusím kvůli každé blbosti a kapkám do nosu k doktorce. Nelegální, třeba steroidy, to vím, v těch hlavních se orientuju docela dobře.

Kde a jak byste čerpala informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Co potřebuju zatím vím, jinak určitě od trenéra nebo na internetu.

Užila jste návykové látky, abyste zvýšila svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Kofein, potom jsem měla narkotika v prášcích na záda, ale bylo to v zimě, mimo sezonu. Alkohol, to jsme zkoušeli jednou ještě ve škole, dát si před závodem. Ale občas večer před závodem dvojka vína je, ale není to pravidlem.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pociťovala?

Alkohol, to jsme zkoušeli jednou ještě ve škole, dát si před závodem, dost mě to utlumilo a nejelo mi to, od té doby už nikdy.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Závodní stimulace a pohotovostní nakopávač, vínko pro uklidnění a pohodu.

Které z nich byste byla ochotna užít? Za jakých okolností?

Hodněkrát jsem nad tím přemýšlela a já bych to neudělala, protože bych z toho neměla to hlavní, co je ve sportu podstatný, dobrý pocit při vítězství a vědomí, že jsem to dokázala já.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Nedokážu si žádnou takovou situaci představit, pro mě je ta radost důležitá. Další otázka je, jestli nemít hraniční hodnoty těch látek, ale i nad tím bych strašně moc přemýšlela.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano, ale kofein před nebo při závodě a v ampulích, po kávě děsně moc čůrám a při tréninku na mě nikdo nechce čekat. Jednou, když jsem si dala 1 ampuli před a jednu při závodě, tak jsem potom dlouho do noci nemohla usnout, takže jsem byla druhý den unavená. Taky to je dost o psychologickým účinku.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Mění se v tom, že jak jsem teď postoupila výš a jezdím světové poháry, tak mě to psychicky ubíjí, když vidím anorektičky s naběhlýma uzlinama, které mají takovou sílu. Beru to jako podraz. Člověk se snaží sehnat čas na trénink, aby to k něčemu bylo, dře se. A pak to vidí. Ony taky musí trénovat, ale pak se něčím dosypou. Mám teď ještě negativnější postoj než před pár lety, protože jsem sice věděla, že to existuje, ale nějak jsem si to nepřipouštěla. A teď když to vidím kolem sebe. Odsuzuju lidi, kteří si to vezmou.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Vím, že elitní 10-20 ve svěťáku si pomáhá. A hlavně v silniční cyklistice, tam čistej není nikdo, každý tým má něco a závodník je postaven před hotovou věc, buď si to vezmeš, nebo letíš a hledej si tým jinde, ale to postavení před hotovou věc je i v MTB.

Nebo to je i tak, že se s nima prostě nemazlí, je to jejich obživa, ony to musí dělat naplno a ty holky ani kolikrát neví, že do nich něco cpou, jsou to v podstatě jen stroje, co točí nohama a nemají ani radost, když vyhrajou, jsou odříznuté od světa. Jde to, pokud jsi obrovské talent a máš podmínky pro kvalitní tréninky, u MTB ano, u silnice to v dnešní době nejde. Na takové výkony, jaké podávají to jinak není možné.

Co všechno byste byla ochotna podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice?
Ořezávám rodinu, školu mám rozloženou na více let, a to jen aby za mě platil stát sociální a zdravotní, peníze taky, dělám lektorku spinningu, ale někde ty peníze vydělat musím. Ale dost mi pomáhají rodiče. Kamarády ořezávám taky dost, ale už si zvykli, že s nimi večer někam chodím jen v zimě mimo sezonu, v létě prostě ne a chápou to.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímala jste se o její složení a možný postih?

Ne, nikdy. Ale ono se o tom moc nemluví, pokud by mi třeba repretrénér chtěl něco dát, tak se mě nebude ptát a něco mi namíchá do flašky a podá mi to při závodě. Ale hlídám si to a flašky dávám jen těm, kterým věřím. Přece jen doping je dost drahej a v dnešní finanční situaci v ČR. Moc to tu není, týmy v podstatě živoří, ale v zahraničí je ta situace zase jiná. V MTB jde spíš o jednotlivce a jeden, 2 světové týmy.

Jak byste reagovala na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Nevzala bych si to, jsem paličatá... a za svým ne si stojím.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Od nikoho.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Jde o to, jestli tě lapnou u nás v ČR nebo někde ve světě, řeší se to jinými postupy. Pokud u nás, tak se to kolikrát ututlá nebo se platí tučné částky, dá se to obejít, aby se to nedostalo ven, zvlášť pokud se to najde před důležitou mezinárodní soutěží. Jde o to, kdo jak v tom umí chodit. Antidoping je celosvětová organizace pro všechny sporty, pod kterou jednotlivé svazy spadají. Komunikují spolu, většinu důležitých pravidel a hodnot určuje celosvětová dopingová organizace.

Respondent č. 6

Muž, 39 let, vyučen, cyklistice se závodně věnuje 30 let, dříve dráhové cyklistice, aktuálně silniční cyklistice a MTB – maratony, zřídka cyklokros.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Teď už ne, dříve táta a to od malička. Když jsem byl v dorostu, tak se o tom vůbec nemluvalo, když jsem byl v národňáku a fungovalo to dopování státem, tak jsem vědomě nic nejedl, i když je fakt, že nám před mistrovstvím světa a na soustředění dávali nějaký tabletky jako vitamíny, krabičky jsem nikdy neviděl a nikdy jsem se nepídil po tom, co to bylo nebo nebylo. Vlastně jsem nikdy nepřemýšlel nad tím, že by to mohlo být něco jiného, i když proč by nám dávali vitamíny jen dvakrát za sezonu? No, o tom můžu už jen přemejšlet.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Myslím, že mám, ale jen jak někoho chytí, tak zjistím, co to bylo, nepídím se, jen co kde zaslechnu. Legální už je kofein, ten nebyl dřív.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Internet, jinak si aktuálně dodělávám trenérskou licenci, tak se toho dozvím dost tam.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Jen kofein. Káva před tréninkem občas, kofeinové tablety při závodě.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pociťoval?

Potlačení únavy, mám nízký tlak a po kofeinu mě nebolí hlava, bolí mě až druhý den, nastartuje to člověka, jsem čerstvější. Kofein preferuju při kratších intenzivních závodech, jako jsou kritéria a cyklokros, při dlouhých mi to dobře nedělá a v horku mě pak berou i křeče.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Potlačení únavy to hlavně, a potom taky kvůli nastartování těla.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Kokain by mě lákal, ale jen za předpokladu, že bych ho měl zdarma a že bych ho užil jen jednou, a taky že se na to nepřijde. Ale nijak na tom nelpím, chtěl bych být hlavně zdravěj a ne se odrovnat takovýma věcmi.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Kdybych měl krůček do ProTour týmu, třeba jako Kreuziger, ale jinak ne. Podle mě všichni když vidí tu smlouvu, tak udělají cokoliv, plní se jim přece životní sen. Ale jen kvůli penězům a jen na nejvyšší úrovni.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Je pravda, že jsem proti tomu víc než dřív, pro mě by bylo jen plus, kdyby tyhle lidi vychytali. Vliv měl hlavně táta.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Myslím, že to dokážou dobře skrývat, hodně jich je nasypáných, mají své lékaře, kteří jsou o krok napřed, na silnici je to týmová věc a na bikách spíš jednotlivci. Provozovat ano, ale vyhrávat ne. Ty závody se dají objet, ale nedají se vyhrávat. Maximálně jednou za rok, ale ne pravidelně. Je to taky záležitost dřiny a talentu, ale nasypanost je jen bonus navíc, co vás posune.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice? Všechno. My jsme jezdili ve špatné době, nebylo možné se dostat ven, co se dá dělat. Aspoň jsem si to vynahradit. Teď už to není tak horký, jsem starej. Ale dřív, rodina, vztahy, práce, škola, partnerka.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Občas přišel někdo, že něco od někoho má, ale přímo mi nikdy nic nenabídl.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon? Rozhodoval bych se podle peněz. Pokud by to bylo v Protour, tak bych se asi nechal přemluvit.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Od šéfa Liquigas. Kvůli penězům. Fair play by mě možná trochu trápilo, ale jak by pak člověk viděl, že s ním na těch kapačkách leží celá špička, tak ti to ani možná tolik nepřijde.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

V Rakousku je to jinak, je to tvrdší, jdeš třeba i do basy, jinak za efedrin 2 měsíce a za ostatní 2 roky, ne? Jeden můj soupeř, do roku 2002 mě neporazil, a najednou přišel týden, a od té doby jsem už nikdy neporazil já jeho. Obecně se o něm ví, že je „nažranej“. A jinak znám pár závodníků, kteří jakmile zjistí, že na závodě je někdo z antidopingové kontroly, tak to prostě zabalí a jedou domů. WADA, je ještě nějaká?

Respondent č. 7

Muž, 26 let, středoškolské vzdělání s maturitou, cyklistice se závodně věnuje 15 let, dříve cyklokrosu, aktuálně především MTB – maratony a cross country, cyklokros a silnice.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Dá se říct, že od juniorského, to se chodí poprvé na doping, věku trenér, do té doby to bylo spíš stylem, kde jsem co zaslechl, táta a hodně jsme se o tom bavili s bráchou, který taky závodí. Je to těžký, třeba ohledně léků, ale máme vlastního sportovního doktora, který nám dost pomáhá ohledně toho, co si na nemoc vzít. Taky si dáváme pozor při pití, že si nebereme od cizích. Ale přece jen tady na maratonech to není tak horký.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Základní povědomí o tom mám, ale nijak zvlášť ty informace extra nevyhledávám, nevyžívám se v tom, spíš co se ke mně donese z médií. Teď hodně řeším věci ohledně regenerace, ty BCAA, L-glutaminy. Legální je kofein, i když dřív nebyl, s alkoholem si nejsem jistý, no a nelegální jsou drogy, THC, heroin, efedrin, na to chytali cyklisty docela často dřív.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Vzhledem k tomu, že jsem „ajták“, tak určitě internet, ale na internetu se píšou skoro cokoli, takže bych se asi i poptal známých „chemiků“, těžko říct, jestli něco berou, ale zajímají se o to a zkušenost životní je lepší než články z internetu.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Ano, alkohol a kofein. Kofein v tabletách občas při závodech, ale ne na každé, přece jen častým užíváním se účinek ztrácí a musí se brát větší dávky. Při tréninku jsem ho taky párkrát měl, ale jen proto, abych si vyzkoušel, kdy je nejlepší si ho vzít. Kávu občas. Alkohol, s ním mám tu zkušenost, že obden (piju ve čtvrtek, takže v sobotu) se mi jede velmi dobře, takže jsem toho při závodech několikrát využil, ale nedá se mluvit o

pravidelnosti, ale že bych se cíleně opíjel, to zase ne. Při tréninku rozhodně alkohol ne, aspoň teda nijak cíleně. Ani před spaním abych se uklidnil, radši si vezmu ipod nebo knížku, to zabírá spolehlivě.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Touha podat lepší výkon, předzávodní stimulace ale určitě ne, my kofein používáme při závodě, ne před. To chci mít čistou hlavu a soustředit se sám na sebe, možná potlačení únavy, ale pochybuju, že to kofein účinně dokáže.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Mě by třeba lákalo to, jak účinkuje ten efedrin, ale to bych chtěl zkusit jen při tréninku, co člověk pocítí, ale měl bych strach, že to ve mně zůstane. Steroidů se tak trochu bojím, mám je spojeny s kulturisty, kterým rapidně narostou svaly, a po tom nijak netoužím. Ale zvýšení svalové síly je docela zajímavý účinek. Zdraví je ale přednější. Ani kdybych měl zaručené, že mi efedrin nenajdou, tak bych si ho před závodem nedal, jsem asi přehnaně spravedlivej člověk, mě by to potom nebavilo, to už bych na tom kole pak ani nemusel jezdit. Nenaplňovalo by mě to, ten adrenalin z toho závodění, když člověk ví, že na jaře najel kvalitnější kiláky než soupeři.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Těžko říct, myslím si, že pro mě by žádná taková situace nenastala. Ani kdyby přišla lukrativní nabídka spojená s užíváním něčeho, tak bych do toho nešel. Člověk má zdraví jenom jedno. Pro peníze? Proč, sice vydělám miliony, ale ve 40-ti umřu na infarkt, to ne, ani kdyby mi volali z Liquigasu.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano, používám ho na prohřátí organismu, pěkně se mi po něm rozproudí krev, podle tepů vidíš, jak ti to rozpumpuje srdce. Měli jsme taky ampule, ale ty byly hodně silný, cítil jsem se hodně nabitej, člověk byl dost nabuzenej a cítí se na víc, než má, což potom může být docela nebezpečné, ale potom jsme je přestali používat, protože některým klukům se po nich začala spouštět krev z nosu. Osobně s kofeinem špatné zkušenosti nemám. Stejně výkon je o nohách a kofein je nemůže nahradit, možná povzbudí, ale to je vše.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Určitě, měnily se a mění se pořád, v poslední době škodí doping cyklistice docela hodně...se zkušenostmi, co jsem nasbíral, s tím, že vím, jak moc bolí odzávodit 200km a vynásobit to počtem etap v Tour de France, nikdo mi nerozmluví, že tohle zvládnou jen talentem a vločkami s těstovinami. To už není sport, ale je to komerce. Buď je to o tom, že se nasypou na tu maximální povolenou hranici, nebo se přesypou, pak ale musí zaplatit, aby se to nedostalo ven. Určitě to není čistý sport, bohužel ale je to o penězích a v dnešní době asi není moc alternativ, jak to udělat jinak. Měnily se tím, jak se člověk dostává v cyklistice výš a poznává lidi, rozkrývají se mu osudy druhých a ví, jak to bolí. Jak říkám, já ty lidi nepodporuju ani nezatracuju, každý má nějaký svůj životní styl. Určitě funguje jakási „lékařská pomoc“ od týmových doktorů, ačkoli ti závodníci hodně dřou, tak jim takhle podle mě pomáhat musí. Je to prostě hlavně o penězích.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Bohužel je to komerce, už to není ten sport, co byl v padesátých, šedesátých letech, kdy v Itálii jezdili po kopcích, galusky přes ramena a jezdili 160km etapy 8 hodin. Kolikrát když jedu maraton, tak nevěřím vlastním očím, co tam ti lidi předvádí, pojem amatérské cyklistiky je v poslední době úplně zašlapanej do země. Opět je to jen o penězích. Jasně, že talent hraje obrovskou roli, ale nikdo ze špičky neregeneruje jen s těstovinami a vločkami, ať jde o silnici nebo MTB či cyklokros. Při MTB a cyklokrosu přece jen člověk musí trochu přemýšlet, kam to pošle v tom sjezdu a neposlouchá jen pokyny z vysílačky, v tom je to lepší v neprospěch návykových látek, protože výkon závisí hodně na technice a hlavně, nejen na nohách. Ale to neznamená, že to nemají těžce vydřený. V MTB a cyklokrosu to určitě je, jen to není tak markantní jako v silniční cyklistice. Dřív jsem si myslel, že to jde, dnes ty iluze trochu ztrácím, ale věřím tomu, že nějaký moc talentovanej člověk co by to dokázal, existuje, byť třeba nejezdí na kole. Se Štybarem se znám spoustu let, a on to má děsně vydřený a má neskutečnej talent, třeba jako Peter Sagan. Ale je to o štěstí na lidi.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice?
Peníze a volný čas určitě. Práci se snažím nešdit, ačkoli jí mám pro sport naprosto ideální ohledně času na trénink a pružné pracovní doby. Soukromý život už nepodřídím, je to boj, když sportovec chce najít nějakou rozumnou přítelkyni. A to je pak ten základ, člověk musí být zdravý, když má rodinu a práci, má finance a ten úspěch buď přijde, nebo nepřijde. Přítelkyni bych rozhodně nevyměnil za ten úspěch. Jinak za krachem mého minulého vztahu částečně kolo stálo.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Ne, to mi nikdo ještě nenabídl. A doufám, že ani nenabídne a nestane se to, protože bych do toho nešel.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Byl bych hodně zklamanej tou autoritou, klesla by v mých očích, už bych si jí nemohl vážit. Třeba teď poslední kauza polských bratrů cyklokrosařů v kategorii U23, ti neskutečně pošpinili do té doby poměrně nadprůměrně čistý cyklokros, věřím tomu, že to nebylo nic, o čem by nevěděli a rozhodně to nebylo z iniciativy týmu Fidea. Myslím, že to byl jejich osobní krok a jen potvrdili to, jak jsou jednoduší. Je to smutné, jak pokazili vizitku sportu.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Ne, není, vůbec, ani kdyby přišel Armstrong.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Vím, že nějaký ten dopingovej řád je, ale nečetl jsem ho, přiznám se. Pak funguje web doping nebo antidoping.cz, kde je seznam vypsaných všech zakázaných látek. Vím, že to existuje, ale jaký trest za co je, to přesně nevím. Ale má třeba stop na dva roky, musí vrátit platy. Nijak zvlášť si v zákonech a legislativě nelibuju. WADA, což je antidopingová organizace, pak v tom hraje roli i Olympijskej výbor, pak je nějaká ta arbitráž, ke který se odvolávají, ale hlavní je ta WADA, která to řeší.

Respondent č. 8

Muž, 28 let, vzdělání vysokoškolské, cyklistice se závodně věnuje 15 let, dříve cyklokros, aktuálně především MTB – maratony a cross country a silniční cyklistika.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Ani moc ne, žádná extra osvěta neprobíhala, nikdy jsem o tom nemluvil, ani s trenérem, ani s rodinou, já si dost všechno dělám sám. Jasně, informace ohledně užití nějakých léků jsme dostali, když jsme v repre podepisovali statut, tak jsme v juniorech dostávali brožurky, ve kterých byl seznam, ale v mužích a v elitě už potom nic neprobíhala.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Samozřejmě, že vím. Zakázané jsou amfetaminy třeba. Když užívám nějaké léky, což se moc často neděje, tak poctivě studuju příbalové letáky, abych se zakázaným látkám vyhnul.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Nečerpám je, nezajímá mě to, ani když se vynoří nějaká aféra, ty látky mě nezajímají už z toho titulu, že jsou zakázané, nemám důvod vyhledávat informace. Když se doslechnu o někom, koho chytili, tak si řeknu, že udělal chybu, ať už záměrně nebo ne, nebo díky lékaři udělal chybu, nic jiného si o tom nemyslím, je to každého věc. Nic mi není do toho, čím mu ta látka mohla pomoci.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Kofein jsem zkusil jednorázově, dost možná proto, že ho užívají pravidelně ostatní, ale upustil jsem od toho, protože to není moc zdravé pro tělo. Ale funguje, to je jasné. Radši užívám přírodní věci, které mají podobný účinek a přitom nejsou takovou zátěží pro tělo. Ohledně srdce a krevního oběhu. Ten kofein jsem zkusil jen v závodě. Jinak samozřejmě THC a alkohol, ale to bylo spíš následkem cyklistiky, slavení. Alkohol oddálí únavu, ale ta potom přijde v mnohem větší míře, takže někdo to užívat kvůli výkonu může, já ne.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Důvod kardiovaskulární a kvůli nastartování organismu.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Zřejmě žádnou za žádných okolností. I když jsem to ve sportu dotáhl daleko, tak pro mě nemá takovou hodnotu, abych mu obětoval zdraví. Ani ze zvědavosti třeba v tréninku, mnohem víc mě lákají věci z jiných oblastí pro zvýšení výkonu. Jsou to jen hypotézy, mohlo by v teoretickém užití hrát roli třeba zdraví nebo pomoc někomu jinému, to bych po tom možná sáhl, ale zase bych ublížil někomu jinému.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Nabídka ze zahraničí s dodatkem ve smlouvě že sním, to co chtějí? Okamžitě bych odmítl, peníze nebo sláva by mě k tomu nezmotivovaly.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Dá se říct, že jsem ho zkusil, ale pak jsem ho už nebral. Zkusil jsem ho kvůli tomu, že většina závodníků ho používá pravidelně na zvýšení výkonu. Zajímalo mě, jestli to fakt funguje. Zjistil jsem, že funguje, nicméně jsem od jeho užívání upustil. Víím, že fungují jiné věci na bázi přírodních suplementů, které fungují podobně a nemají tak zásadní vliv na organismus, třeba z hlediska srdce a krevního oběhu. Kofein jsem vyzkoušel v závodě.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Samozřejmě, jak se člověk vyvíjí, tak mění i své názory. Dříve, třeba v juniorech, člověk přemýšlí jinak, neví, co je dobrý a co špatný, má sny a teoreticky by tu látku užil pravděpodobněji, pokud by se k ní dostal. Nejvíc je ovlivnil osobní život, vliv autorit nepovažuji za významný. Jsem proti víc než dřív...

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

O tom se dá jen polemizovat, nemůžu o někom říct, že dopuje, když ho neznám. Ti lidé na sobě pracují tvrději než kdokoli jiný a proto jsou dobří. Jsem přesvědčen o tom, že to jde. Třeba na Tour de France připouštím, že ze zdravotního hlediska je doping

možný, protože na tělo jsou kladeny takové nároky, které si neumíme ani představit. Nějaká podpora organismu, aby to dobře dopadlo tam být může.

Co všechno byste byl ochoten podřít a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice?

Všechno krom toho, co by se rozcházel s mým amorálníma kodexama. Rodinu a zdraví bych neobětoval, byl bych ochotnej podstoupit vše, co snesu. Partnerka? Tam je to vždycky boj, ale věřím, že to ustát jde, jen se musí nastavit nějaké mantinely, a pak to může fungovat.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Nikdy jsem tu možnost neměl, co se týče nepovolených látek. Jasně že kofein v týmu ano. Pokud by mi někdo něco nabízel, tak rozhodně nesáhnu po něčem, u čeho nevím, co to je.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Na nátlak bych rozhodně nereagoval tím, že bych si tu látku vzal.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Žádněj takovej člověk není.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Nikdy jsem se po tom nepídil, ale vím, že jsou tam tresty od půl do dvou let a za nějaké látky nebo opakované braní až doživotí. WADA, mezinárodní, a potom český antidopingový výbor. V horské cyklistice zatím kontroly skoro nejsou, což je škoda, protože si myslím, že by některé výsledky mohly být zajímavé.

Respondent č. 9

Žena, 22 let, středoškolské vzdělání s maturitou, cyklistice se závodně věnuje 6 let, především MTB – maratony a cross country a silniční cyklistika.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Jo jo působí na mě můj přítel, táta je můj trenér, poradí, co si mám vzít při únavě, po dlouhém tréninku/závodě. před závodem, během závodu, po závodě. jo, bavíme, ale jen když je nějaká kauza, nyní třeba s těma polákama, jinak ne, prostě užívám jen povolené látky.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

No já moc přehled nemám, ale když si u něčeho, třeba u nějakého léku, nebo masti, nejsem jistá, kouknu na www stránky českého svazu cyklistiky, kde je seznam všech zakázaných látek, vlastně naposled jsem se tam dívala loni a byl tam.

Kde a jak byste čerpala informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Asi hodně na internetu.

Užila jste návykové látky, abyste zvýšila svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Asi nejvíc jsem použila kofein a ostatní názvy mi připadají hrozně a asi bych si je vědomě nedala. Alkohol jsem nezkoušela před závodem, to spíš po závodě. Ale mě stačí jedna sklenička a jsem v náladě. Kofein užívám ve formě coca coly a ampulek a to před závodem a někdy i během. Moc často to není, to si беру na ty náročnější závody při tréninku nechci tělo zvykat na nějaké povzbuzující látky, který by mi po čase nepomáhaly, protože bych si na to zvykla. Nevím, jestli je to dobře, ale dělám to tak.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pociťovala?

Abych řekla pravdu tak je to asi jen psychické že si řeknu, jo teď jsem si dala ampuli a jede to skoro samo, líp. Jestli mi to opravdu pomůže a jede se mi líp, než kdybych si to nevzala, tak to nevím.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Jde mi o to nakopnutí v krizi, oddálení únavy a vyčerpání, pak taky nabuzení před závodem.

Které z nich byste byla ochotna užít? Za jakých okolností?

Asi bych si nevzala nic. Jsem hrozná, když mě někdo do něčeho nutí a já nechci tak na truc i kdyby to bylo skvělé, tak si nevezmu nic, udělám opak. Jsem pro férovou hru, závod, nevzala bych si něco zakázaného jen proto, abych začala vyhrávat. Ani v tréninku, protože bych byla smutná, že mi to nejede v závodě, tak jak na tréninku, a kdybych si to vzala při tréninku a bylo to super, asi bych si to pak vzala i při závodě, a to nechci, dopingová kontrola není nic příjemného, když jsi "čistá" natož, když víš, že ne.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Kdyby to bylo nátlakem od vedení týmu asi bych to nepoužívala, protože by mě na prvním závodě vzali na kontrolu a našli by mě to. A nové nevyzkoušené látky to asi taky ne, ani za vyšší prémie. To bych radši dělala vodovoziče a jezdila někde v zadu, než být lídr.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano, užívám, jak jsem řekla před chvílí. Negativní zkušenost mám, jednou jsem po závodě vypila hodně koly, při závodě ampule, a ještě k tomu BCCA a pak jsem strašně dlouho nemohla usnout, ale jinak ne.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Ano, dříve jsem si myslela, že čím víc ampulí, kofeinu a jiných povzbuzovatel do sebe nacpu, tím snáz budu vyhrávat, ale teď už vím, že je to o poslouchání těla a zkušenostech, ale hlavně dřině v tréninku. Jinak užívání těch zakázaných odsuzuju.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Já si myslím, že musí asi něco dělat jinak než my, co jezdíme republiku, že to asi není jen tím, že místo aby šli do práce jdou na kolo, to by asi nebyli tak dobří jako jsou, že

musí každodenně chodit na masáže, a k různým doktorům a mastičkářům a zkoušet nové technologie, určitě se najde pár profi jezdců, kteří k tomu přidají nějakou tu zakázanou látku, ale myslím, že se hned chytanou, nebo to profici berou na hraně. Víš, jaká to musí být pohoda, jet na kole, pak skočit na dvouhodinovou masáž, pak nějaký terapeut pomůže od bolesti a jdeš spát druhý den to samé a ne jako my, ráno brzo vstát, jít do práce, tam 8,5 h sedět, letět domů, rychle se převlíknout jet cca 2 hod. (víc nemůžeš - je tma, jsi unavená) a pak udělat něco k jídlu, umejt, opravit kolo a na odpočinek nemáš čas.

Co všechno byste byla ochotna podřít a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice?
Obětovala hodně kamarádů, kteří nechápali, že mě víc baví jet v přírodě na kole, než kouřit a pít v zakouřené místnosti nějaké hnusné hospody, to vlastně kamarádi ani nebyli, a obětovala jsem cyklistice veškerý volný čas, který mám. Rodina to naštěstí chápe, přítele jsem si našla takového, který to chápe, je také cyklista a všechny peníze, které nejdou na domácnost jdou na kola, startovné a tak. Dřina je to fakt velká. Někdy si říkám při závodě, když prší je bahno, proč to vlastně dělám? Kolo se ničí, já jsem od bahna, padám, nic nevidím, ale když jedu do cíle a jsem vyřízená a k tomu třeba ještě vyhraju, tomu říkám droga, prostě to dělám pro ten pocit, že jsem něco zvládla, že jsem tomu dala maximum.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímala jste se o její složení a možný postih?

Ne, zatím nikdo nikdy.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Ne, asi by mě nikdo nedonutil, o těch látkách nevíš, jestli ti třeba po roce používání nepřivodí nějaké zdravotní potíže.

Od koho byste nucení akceptovala? Z jakého důvodu?

Není nikdo takový.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Tak je to zákaz závodění na nějakou dobu, peněžní pokuta. Zabývá se tím u nás asi český svaz cyklistiky, ve světě UCI? To fakt nevím.

Respondent č. 10

Muž, 20 let, středoškolské vzdělání s maturitou, aktuálně studuje VŠ, cyklistice se závodně věnuje 5 let, hlavně cyklokrosu a silniční cyklistice, od MTB – maratony a cross country upouští.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Určitě, rodina i trenér, jde hlavně o užívání léků, když onemocním, musím to konzultovat se sportovním lékařem. Stačí blbej Modafen nebo Paralen plus, který když si dáš, tak už může být problém. Léčíme se vlastně hlavně přírodníma lékař, které nám dá lékař, který jsou zase ale hodně drahý. Když jsme někam jeli s repre, tak jsme museli mít na všechno papíry a já coby astmatik jsem jich měl dost. Mám to v hlavě srovnaný a vím, že kdybych něco vzal, tak na to přijdou, protože ty kontroly jsou už tolik dokonalé. Třeba u léků na astma se toho může využít, že si místo 3 dávek dáš 5, ale to už tě nachytají. Doma se už o tom nebavíme, ale dřív jsme o tom debatovali. Trenér teď víc než dříve, souvisí to s vysokou úrovní, na kterou jsem se dostal. Vedení týmu mi absolutně věří, ale mluvíme o tom spíš s trenérem.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

No, je to doping...Já jezdím na to, co ostatní, gely, tablety, ionťáky. Efedrin je zakázaný, ale co je legální nevím, doufám, že mi to řekneš, abych si to sehnal!

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Od kamarádů, který se v tom vyznají, nebo bych se poradil se svým osobním sportovním lékařem.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Jen kofein, jinak alkohol ano, ale ne pro zvýšení výkonu. Kafe před tréninkem mi vůbec nepomůže, nemá to žádný vliv. A v gelech a tabletách, tak je jen minimální vliv, kdoví jestli nějaký. Plánovaně ho neužívám, spíš když je přidanej v gelu. Taky jsem měl kofeinový ionťáky, ale žádný rozdíl jsem necítil. Kofein hlavně v závodě, zbytky dojíždám a dopíjím při tréninku. Taky na soustředění.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pocítoval?

Jak říkám, káva na mě moc vliv nemá, a různé ampule a ionťáky při závodě. Vyloženě nijak extra to necítím, že bych najednou mohl.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Rvu to do sebe z toho důvodu, že mám pocit, že budu lepší. Taky abych dokázal objet delší trénink, dá se říct, že i na odbourání tuku, protože čím míň tím líp. Před závodem ho neberu, dřív jsem s tím experimentoval, ale už ne. Srovnal jsem si v hlavě a žádnéj kofein před závodem nepotřebuju.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Řešil bych to s trenérem, moc se v tom nevyznám, tak bych to řešil s ním, co je nejlepší. Asi efedrin, ten je známej, ale musel bych mít zajištěné, že se to nikdo nedoví. Na tréninku ale.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Nešel bych do toho. Ale kdyby to souviselo s nabídkou do zahraničí a já měl ve smlouvě, že sním, co mi dají, tak bych do toho šel, pokud bych v ten tým důvěru. Ale s tím, že by mi něco dali a přišlo se na to, tak bych je samozřejmě žaloval. Vypil bych to, co by mi při závodě dali. A kdybych vyhrál? Vzhledem k tomu, že nevím, co by mi do flašek dávali, tak bych se choval jako vítěz. Dají mi flašky, já je vezmu a jedu, nezkoumám, co v nich je. Fair play, mě by to netrápilo, protože tohle je na tom týmu, jestli je fair play.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Jede se mi trochu líp, ale je to hlavně o psychologickým efektu. Psychika a opravdovej účinek je tak půl na půl, řekl bych.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

Ne, podle mě ten, kdo bere doping, nemá na to, aby závodil. Akorát ubližuje dalším, ti co jsou v pořadí za ním.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Jde objet i vyhrát těžkej závod jako Tour de France bez dopingu. Věřím tomu, že kompletní špička je čistá, kdyby nebyla, tak na ně přijdou. Je to věc talentu a dřiny i psychiky, musí být v pohodě.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice? Dřinu, peníze, volný čas, ale jen s tím výhledem, že mi to něco přinese. Když vidím, co teď vydělám, tak jsem spokojenej. S rodinou vůbec nejsem, jsem na intru, teď koleji, o víkendu závody, nemám potřebu se k rodině vracet, rodinu určitě obětuju. Občas jim napíšu sms. Je to všechno moc zajímavá, ale já jsem natolik samostatnej, že se bez nich obejdu už teď. Jsem na sebe hrdej, že jsem je v životě omezil. Přišel jsem o hodně kamarádů, ty ale nahradili lidi z cyklistiky, takže je to v poho. Přítelkyni mám, je to v pohodě, vymezili jsme si hranice, vídáme se omezeně, ale když bych měl nabídku jít do ciziny, tak odejdu okamžitě. Obětoval bych i školu, brigádu nebo zaměstnání.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Ne, nenabídl. Ale určitě bych se zajímal, co mi nabízí.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Nevzal bych si to, ztratil bych důvěru v ty lidi.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Nedokážu nikoho takového vymyslet.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Jsou zákazy závodění a pak že ti vezmou platy. No, třeba WADA, nic vyššího už není.

Respondent č. 11

Muž, 31 let, vysokoškolské vzdělání, cyklistice se závodně věnuje 10 let, aktuálně především silniční cyklistice a velmi vzácně MTB – maratony a cross country.

Působí na vás ohledně užívání návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?

Nevybavuju si, že by na mě přímo někdo osobně působil, nejvíc mě asi odrazují příklady zdravotních a osobnostních následků užití takových látek, anabolika - rakovina jater, kokain - deprese, sebevraždy Pantani a podobně.

Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?

Ano mám. Ne zcela přesně, vím spíš ty základní a nejvíc mediálně diskutované.

Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?

Určitě prostřednictvím lékařské literatury, odborných článků, zkušenějších kolegů.

Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?

Kofein pravidelně, gely a ampule vždy v závodě, občas v tréninku. Jinak z těch na začátku jmenovaných nic dalšího. Vlastně jsem bral analgetika, v nich nějaké narkotikum tuším bylo, bral jsem je kvůli bolesti v kolenu, abych mohl trénovat na soustředění.

Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pociťoval?

Nebolelo mě koleno, a tak jsem byl schopný objíždět tréninky, jako kdybych byl zdravý. Možná jsem se cítil trochu víc ospalý.

Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Zvýšit výkon a mít lepší výsledek v závodě, povzbuzení do tréninku při únavě. U závodníků na světové úrovni to může být touha vyhrávat, pak i to, že se dostanou do prostředí, kde je to běžné, zoufalství - dovedu si představit, že po 10. etapě tour totálně „prošítej“ a zoufalej, řeknu, dejte mi cokoliv, abych přežil a asi i naivita - nepřeceňoval bych inteligenci mnohých cyklistů, myslím, že když jim někdo slíbí: toto ti pomůže a nikdy ti to nenajdou, tak tomu uvěří. To bych tipoval třeba případy Ricco nebo Di Luca.

Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?

Ty, u kterých bych byl přesvědčen, že nemají vážnější důsledky na fyzický a psychický zdraví, a současně prokázaný přínos pro výkonnost nebo regeneraci, což z jmenovaných je pro mě pouze kofein a snad efedrin.

Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?

Možná zdravotní problémy, na které by mohla mít některá z těchto látek pozitivní účinky. Kdybych dostal skvělou nabídku na přestup do lepšího a kvalitnějšího týmu nějakým zázrakem nyní, dost bych o tom uvažoval, pak by záleželo na konkrétní podobě, kdybych měl pocit, že to provádí nějak rozumně, jako s ohledem na zdraví a minimální riziko odhalení, tak bych na to asi přistoupil.

Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?

Ano. Pocity odpovídají běžným účinkům kofeinu, jako nabuzení, bdělost, pocit energie. V některých stresových případech přehnaně vysoké účinky, cítil jsem roztěkanost, mírné pocity úzkosti, trochu jsem měl problém s koordinací pohybů, zdálo se mi, že mi vyskočí srdce z těla, nic moc teda.

Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?

S postupujícím věkem a zkušenostmi jsem čím dál přístupnější k jejich využívání, i když stále jen do určité hranice.

Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?

Podle mého názoru využívání dopingu popřípadě návykových látek bude srovnatelné ve většině vrcholového sportu s jakoukoliv jinou lidskou činností. Určité menší procento podvádí a užívá doping systematicky, určité menší procento striktně odmítá a největší část někdy zkusí.

Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či úspěchu v cyklistice?

Vzhledem k provozované úrovni ne tolik, aby to přestalo být zábavné nebo výrazně zasahovalo do pracovních povinností, jsem pyšný na to, že zvládám trénovat, pracovat a být úspěšný v závodech. Jak říká známý závodník, potkat Liv Tyler, tak Colnago letí do

moře. Já bych to ale nedokázal, cyklistika můj život definuje a jsem s ní natolik spjatý, že cyklistiku bych ničemu neobětoval.

Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?

Jo, dokonce dvakrát. Poprvé kámoš cyklista, řekl, že má známého lékárníka, a kdybych potřeboval efedrin, že není problém. Druhá nabídka byl známý doktor z interny, když budeš chtít EPO, budu tě léčit na chudokrevnost a zaplatí ti to VZP. O ty látky jsem se nijak víc nezajímal, obojí jsem odmítl.

Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?

Nijak, případné užití by bylo čistě na mém rozhodnutí.

Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?

Od nikoho. Snad jen od ošetřujícího lékaře, ze zdravotních a léčebných důvodů.

Víte, jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?

Zastavení sportovní činnosti na oficiálně organizované úrovni, odebrání výsledků dosažených za pomoci dopingu, v některých zemích trestní stíhání. Antidopingový výbor ČR, WADA.

Takto se k výpovědím respondentů vyjádřili odborníci z doplňkového vzorku:

Mgr. Lukáš Petr, trenér cyklistiky 1. diplomované třídy

Sám jsem dlouhá léta závodil, tak se pokusím shrnout rozdíly v názorech mých a dotazovaných respondentů. Úvodem je třeba zmínit, že jsem spíše kritik současného boje proti dopingů, neboť nevěřím, že Antidopingový výbor České republiky (ADV ČR) i Světová antidopingová agentura (WADA) dokáže spolehlivě odhalit mnohé látky pozitivně ovlivňující sportovní výkon a negativně působící na zdraví, natož zda jsou vůbec na seznamu zakázaných látek a metod uvedeny, neboť se každoročně tento dokument doplňuje a v minulosti jsme byli svědky opětovného zařazování a vyřazování různých látek, protože se objevují stále nové poznatky o účinnosti a vlivu dotyčných látek na organismus. Jako nejznámějšího zástupce uvedu kofein, který byl ze seznamu zakázaných látek a metod vyřazen a zkušenosti s ním má drtivá většina populace.

Podle očekávání všichni dotazovaní respondenti experimentují s různými látkami a metodami zvyšujícími sportovní výkon, obecně však lze konstatovat, že s velkou převahou pouze s povolenými preparáty. Vždyť primárním cílem těchto závodníků je dosažení vysoké sportovní výkonnosti. Tomu obětují obrovský kus života, rodinu, práci, volný čas, peníze, kamarády a je tedy pochopitelné, že za investovanou energii, dřinu, finance očekávají vysokou úroveň svého sportovního výkonu. Vzhledem k tomu, že na kvalitu sportovního výkonu má vliv celá řada faktorů, mezi něž patří i suplementace potravinovými doplňky, je třeba se detailně zaměřit i na tuto oblast.

Jenže hranice mezi negativním a pozitivním dopingovým nálezem je nesmírně tenká a mnohdy i nepatrná maličkost zcela změní život sportovce. Obecně lze konstatovat, že stěžejním dokumentem je Seznam zakázaných látek a metod pro rok 2010. Pokud se budeme důsledně řídit pravidly Antidopingového výboru České republiky, s velkou pravděpodobností se vyhneme případným problémům. Z odpovědí respondentů jsem však získal pocit, že u mnohých je hlavní motivací proč nevzít zakázanou látku jejich vlastní pocit a přesvědčení, že dosáhnou sportovní úrovně české špičky bez zakázaných prostředků, než pocit provinění z porušení dopingových

směrnic. To určitě vnímám pozitivně, protože naše cyklistika je v takové krizi, že je možné se dostat na špičku s „tatrancou a vodou“.

Někteří dotazovaní se však zamýšlejí nad situací, jak by to vypadalo v případě jejich profesionálního angažmá v zahraničním provitými? Panuje obecné přesvědčení, že profesionální cyklistika na té nejvyšší úrovni bez zakázaných prostředků provozovat nelze, proto mnozí by pod lékařským dohledem takovou nabídku přijali. Potěšující je však skutečnost, že velké procento respondentů vidí na prvním místě své zdraví a jsou si ho ochotni chránit. V této souvislosti mě napadá výrok atleta Remigia Machury „radši budu zdravý a dobrý než nemocný a špatný“ založený na faktu, že některé zakázané látky jsou regeneračního charakteru a jsou aplikovány proto, aby atlet zvládl extrémní tréninkové dávky bez poškození organismu. Myslím, že chyba je v médiích a jejich prezentacích dopingových případů. Sportovec je při pozitivním nálezu okamžitě odsouzen společností, média ho ukazují jako podvodníka, celý skandál je neustále zdůrazňován a nikde se nemluví jaká látka a jakým způsobem se do sportovcova těla dostala? Vždyť v běžném životě se setkáme se spoustou látek uvedených na Seznamu zakázaných látek a metod, která okolní společnost konzumuje ve velkém, ale v momentě nálezu u sportovce je automaticky obviněn a odsouzen k dvouletému trestu zákazu činnosti. Je dobře, že část závodníků o tomto riziku ví a studují příbalové letáky používaných léků s kontrolou, zda nemohou být po užití léku pozitivně testováni? V této oblasti ale spatřuji velkou rezervu, protože o hrozícím riziku z běžně prodávaných a používaných léků by měl vědět každý, komu hrozí antidopingová kontrola. Antidopingový výbor ČR sice vydává příruční kartičky s přehledem zakázaných látek, avšak neznám systém jejich distribuce, popřípadě kde je kartička k sehnání, protože za moji závodní kariéru jsem se k ní dostal pouze dvakrát a to je opravdu málo. Měla by být napsána co nejsrozumitelněji a automatickou součástí výbavy každého sportovce, např. jako příloha závodní licence a také povinná výbava sportovních center mládeže i menších klubů. Největším překvapením pro mě bylo experimentování s alkoholem a vysoké procento respondentů, kteří mají s ethanolem obsaženým v alkoholu zkušenosti. Rozumím pozitivnímu vlivu ethanolu na sportovní výkon, kde je sportovec pod velkým stresem, musí se soustředit a důležitou roli hraje přesnost, jako jsou šipky, biliár,

bowling. Potlačením trémy, uklidněním, odstraněním třesu z ruky, čemuž malé množství alkoholu pomáhá, zajisté dosáhneme lepších výsledků. Proto je oprávněně v těchto a motoristických sportech uveden na Seznamu zakázaných látek a metod. Ačkoliv byl v minulosti hojně využíván díky navození subjektivního pocitu, že vše zvládneme lépe i ve sportech fyzicky velmi náročných jako je cyklistika. Účinky jsou však takové, že objektivním měřením zjistíme, že lepších výsledků nedosáhneme, respektive dehydratačními účinky ethanolu pravděpodobně dosáhneme pravého opaku. Domnívám se, že právě v této oblasti by měli trenéři působit nejvíce, neboť náctiletí přicházejí s alkoholem do styku téměř pravidelně.

Dalším pro mě trošku zarážejícím faktem je, že spouště dotazovaných by jako informační zdroj stačil pouze internet. Pro prvotní přehled možná dostačující, webové stránky Antidopingového výboru jsou přehledně a srozumitelně zpracovány, ale pokud by sportovec více experimentoval s podpůrnými prostředky jakéhokoliv původu, rozhodně bych doporučoval přísný lékařský dohled, neboť každý jedinec může reagovat zcela individuálně.

Celkově však mohu zhodnotit, že mně potěšil vlastní rozum respondentů, případné rozhodnutí zda podstoupit riziko nedovolených podpůrných prostředků závisí čistě na nich osobně a na velkou většinu by autorita typu trenéra nebo sportovního ředitele stáje neměla žádný vliv. Jediná přípustná možnost souvisí s obecným přesvědčením o „čistotě“ vrcholné silniční cyklistiky, kde by při nátlaku sportovního ředitele někteří jedinci podlehlí. Na této úrovni je již důsledný lékařský dohled samozřejmostí.

S názory dotazovaných jsem tedy převážně spokojen, jisté mezery se najdou, ale celkově mám pocit, že na dopingovou problematiku pohlíží správně. Mnohem větší problém představují amatérští závodníci nejen v cyklistice, ale hlavně sportující mládež ve fitcentrech a posilovnách, kde mnohdy dochází k masovému užívání nedovolených prostředků naprosto nahodilým způsobem. Využívají toho, že jim antidopingová kontrola nehrozí a bez znalostí a lékařského dohledu mnohdy svoje tělo vystavují nebezpečí poškození organismu.

Mgr. Svatopluk Henke, pracovník Českého svazu cyklistiky

Pro to, aby byl člověk v cyklistice úspěšný, není nutné mít cyklistiku úplně na prvním místě, dle mého názoru by tam mělo být vzdělání, alespoň do určitého věku, dejme tomu 22 let. Potom se uvidí, jestli je lepší vzdělávání se nebo cyklistika, je na závodníkovi, pro co se rozhodne, ale obojí na vysoké úrovni dělat dost dobře nejde. Přece jen závoděním se člověk celý život těžko užíví.

Experimenty s efedrinem jsou již dávno překonané, dá se říct, že efedrin toho moc neřeší. Názor respondentů, které by lákalo užití efedrinu, podle mě jen svědčí o jejich neinformovanosti. Anabolika či kortikosteroidy jsou látky, na které bývají cyklisté v současnosti pozitivní.

Výpovědi závodníků o užívání alkoholu při výkonu mě zvedají ze židle, nechápu, co mají v hlavě a co vůbec ve vrcholovém sportu dělají. Však alkohol jim zhorší závažným způsobem výkon, nehledě na negativní důsledky třeba pro játra, nechápu je.

To, že závodníci nevědí, jaká mají práva, povinnosti už proto, že jsou držiteli licence, mě děsí, je to od nich obrovská nezodpovědnost.

Internet jako hlavní zdroj informací pro závodníky ohledně užívání nějakých zakázaných látek podle mě není šťastné řešení, kolikrát se tam dočtete takové nesmysly. Myslím si, že trenér a osobní kontakt s autoritami v týmu nebo lékaři by měly být důležitějším a hlavně věrohodnějším zdrojem.

V současné cyklistice vidím problém v nedokonalém předávání informací směrem od trenérů ke svěřencům. Ačkoli trenér by měl svěřence pouze navádět na správný směr, je na závodníkovi samém, jakou cestou se vydá, ale vždy nese sám za sebe zodpovědnost.

Zastávám názor, že působení rodiny v prevenci užívání návykových látek je častější tam, kde se rodiče věnují, nebo věnovali aktivnímu či závodnímu sportu, mají k němu vztah a stal se pro ně součástí života. Je jasné, že potom chtějí předat svým ratolestem co nejkompletnější informace.

5. Diskuze

Cílem práce bylo zjistit stav užívání návykových látek v české cyklistice, jakož i důvodů k užití a látek, které jsou za účelem zvýšení výkonu užívány. Dále bylo předmětem zájmu odhalení zdrojů preventivního působení na užívání návykových látek zvyšujících výkon a informovanost cyklistů o této problematice. Zvolenou metodou sběru dat byl polostandardizovaný rozhovor se závodníky účastnicími se soutěží na republikové a vyšší úrovni a zhodnocení těchto dat odborníky – cyklistickým trenérem a odborníkem z Českého svazu cyklistiky.

Samotný rozhovor byl strukturován do šesti tématicky zaměřených okruhů. Prvním okruhem otázek byly základní identifikační údaje, a to věk, pohlaví, nejvyšší dosažené vzdělání, disciplína a doba, po kterou se respondent věnuje závodní činnosti. Věk respondentů byl od 20 do 39 let. Výzkumu se zúčastnilo devět mužů a dvě ženy. Vysokoškolské, jako své nejvyšší dosažené vzdělání, uvedli dva muži a jedna žena, středoškolské s maturitou jedna žena a čtyři muži, z nichž dva aktuálně studují vysokou školu. Vyučení jsou tři muži. Respondenti se primárně věnují cyklokrosu, silniční cyklistice a horské cyklistice, a to v různých kombinacích. Každý z respondentů uvedl minimálně dvě disciplíny, ve kterých aktuálně závodí. Doba aktivní závodní kariéry se pohybuje od pěti do třiceti let.

Druhý okruh otázek byl zaměřen na otázky vztahující se na vliv autorit a prevence v oblasti užívání návykových látek s potenciálem zvýšit výkon, a také doping. Největší roli při formování postojů k doping, potažmo návykovým látkám hrají rodiče, trenér a učitelé (31). Vlastním výzkumem bylo zjištěno, že nejčastěji uváděnou autoritou ve smyslu preventivního působení je rodina, poté trenér a třetí v pořadí sportovní lékař. Dle odborníka z Českého svazu cyklistiky je působení rodiny v prevenci užívání návykových látek častější tam, kde se rodiče věnují, nebo věnovali aktivnímu či závodnímu sportu. Tři respondenti uvedli, že se nesetkali s žádným preventivním působením v této oblasti, tři respondenti se s preventivním působením setkávali pouze v minulosti. Roli učitele v aspektu působení na užívání návykových látek, a to ani v ohledu na minulost, nevedl žádný respondent. Souvislost mezi zahájením cyklistické kariéry v mladším, respektive školním věku a osvětovým

působením trenéra, lékaře či vedení týmu vyplývá z vlastního výzkumu. Ze tří respondentů, kteří prošli osvětou v záležitostech dopingů a návykových látek zvyšujících výkon, popisují dva působení od juniorské úrovně a jeden od úrovně kadetů. Dle názoru autorky je zahájení působení až v kategorii juniorů zpožděné a mělo by se objevit již před přechodem do juniorské kategorie. Podle Nekoly (22) lze dopingovou prevenci realizovat podobně jako protidrogovou. Jak uvádí Kalina (13), účinnost prevence je nejvyšší, pokud začíná dva až tři roky před prvním kontaktem s návykovou látkou a průběžně pokračuje mnoho let. Z tohoto pohledu šest respondentů, čili více než polovina, prošla prevencí nedostatečně. U těchto osob lze pozorovat častější zkušenosti s užíváním návykových látek za účelem zvýšení výkonu než u respondentů, kteří uvedli preventivní působení v minulosti s přesahem do současnosti. V této oblasti ale spatřuje nedostatky trenér z doplňkového vzorku, protože o hrozícím riziku i z běžně prodejných a používaných léků by měl vědět každý, komu hrozí antidopingová kontrola. Antidopingový výbor ČR sice vydává příruční kartičky s přehledem zakázaných látek, avšak trenér nezná systém jejich distribuce, popřípadě kde je kartička k dispozici, jelikož za jeho závodní kariéru se k ní dostal pouze dvakrát, což označuje za nedostatečné. Dále zmiňuje, že by měla být napsána co nejsrozumitelněji a být automatickou součástí výbavy každého sportovce, např. jako příloha závodní licence, a také povinná výbava sportovních center mládeže i menších klubů. Toto tvrzení podporuje i vlastní výzkum, kdy zmíněnou kartičku (příloha 4) vlastnil pouze respondent 5. Odborník z Českého svazu cyklistiky vidí problém spíše v nedokonalém předávání informací směrem od trenérů ke svěřencům. Ačkoli trenér by měl svěřence pouze navádět na správný směr, je na závodníkovi samém, jakou cestou se vydá, ale vždy nese sám za sebe zodpovědnost. Stejně hovoří i Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu v České republice: „*Je osobní povinností každého sportovce (člena svazu) zajistit, aby žádná zakázaná látka nevnikla do jeho těla. (...), aby došlo k porušení antidopingových pravidel (Přítomnost zakázaných látek nebo jejich metabolitů či markerů ve vzorku sportovce) není nutné, aby sportovci byl prokazován úmysl, zavinění, nedbalost či vědomé použití (1).*“ Tato okolnost nedokazování úmyslu a okolností přítomnosti zakázané látky v těle sportovce byla označena Hnízdilem (11)

jako neexistence presumpce nevinoty. S tímto názorem souhlasí autorka práce, především v aspektu nutnosti upozornění na nedokonalost boje proti dopingu v České republice. Další otázka se týkala nucení autority k užití návykové látky. A to jak v ohledu na nutící osobu, tak reakci respondenta na nátlak. Osm respondentů se shodlo, že by si nucenou látku rozhodně nevzalo a zároveň neznali ani nedokázali vymyslet osobu, od které by látku přijali. Respondent 1 by užití látky pod nátlakem zvažoval pouze v případě podmínky vstupu nebo setrvání v týmu, respondent 6 by se rozhodoval podle finanční stránky odměny za užití a připouští, že by se v případě nabídky a nucení od týmu nejvyšší kategorie přemluvit nechal. Jako osobu, od které by nucení akceptoval, uvádí ředitele týmu. Zde lze pozorovat shodu ohledně vlivu vzorů a komercializace profesionálního sportu spojeného s výrazným přílivem financí (31). Respondent 11 by na nucení nereagoval, rozhodování o užití by nechal na sobě, ale nátlak k užití by akceptoval pouze od svého lékaře, a to ze zdravotních důvodů. Trenér z doplňkového souboru hodnotí kladně vlastní rozum respondentů a to, že by případné rozhodnutí, zda podstoupit riziko nedovolených podpůrných prostředků záviselo čistě na nich osobně a na velkou většinu by autorita typu trenéra nebo sportovního ředitele stáje neměla žádný vliv. Poslední částí okruhu zabývajících se vlivem autorit a prevencí užívání byla otázka, zda respondentovi byla nabídnuta nějaká návyková či dopingová látka a v případě, že ano, zda se zajímal o její složení a možný postih. Osmi respondentům dosud žádná taková látka nabídnuta nebyla. Respondent 4 popisuje zkušenost s nabídnutím erythropoetinu, které nepřijal z finančních důvodů, respondent 3 popisuje zkušenost s blíže neurčenými podpůrnými prostředky, o jejichž složení se ale nezajímal a okamžitě odmítl. Respondent 11 se s nabízením takových látek setkal dokonce dvakrát, poprvé šlo o efedrin a podruhé o erythropoetin, v obou případech byly do nabídnutí zainteresováni zdravotničtí pracovníci, lékárník a lékař.

Třetí okruh otázek byl zaměřen na oblast legislativy a informovanosti závodníků o problematice dopingu a návykových látek zvyšujících výkon. Všichni respondenti uvedli, že mají minimálně alespoň základní přehled o tom, jaké látky jim mohou zvýšit výkon. Nejčastěji uváděli jako příklad takové legální látky kofein, jako nelegální byl nejčastěji uvedený příklad drog obecně. Jako zdroj informací byl v nadpoloviční většině

zmiňován internet a dále známí a zkušenější kolegové. Trenér z doplňkového souboru byl poněkud zaskočen tím, že spouště dotazovaných by jako informační zdroj stačil pouze internet. Pro prvotní přehled internet shledává jako poměrně dostačující, webové stránky Antidopingového výboru jsou přehledně a srozumitelně zpracovány, ale pokud by sportovec více experimentoval s podpůrnými prostředky jakéhokoliv původu, rozhodně doporučuje přísný lékařský dohled, neboť každý jedinec může reagovat zcela individuálně. Internet jako hlavní zdroj informací nepreferuje ani odborník z Českého svazu cyklistiky, poukazuje na nezastupitelnou roli trenéra a pokulhávající validitu informací zveřejňovaných na internetu. Informovanost cyklistů ohledně platné legislativy a působících organizací vykazuje různorodost - od poměrně dobrých znalostí u respondenta 5 a 7 až po názory typu: „*protože nic neberu, tak mě to nezajímá,*“ u respondentů 1 a 4. Nutno podotknout, že vlastnictvím licence se závodník zavazuje respektovat a dodržovat určitá pravidla, o kterých by měl vědět a jejichž respektování a znalost stvrzuje svým podpisem v žádosti o závodní licenci ČSC (příloha 3). Tuto nevědomost hodnotí odborník z Českého svazu cyklistiky jako velkou nezodpovědnost závodníků. Nejčastěji zmiňovanou organizací působící v boji proti dopingu byla Světová antidopingová agentura WADA a Antidopingový výbor. Autorka shledává mezery v celkovém povědomí závodníků o platné legislativě, hierarchii organizací a pravidlech samotných, což je poněkud zarážející vzhledem k tomu, že dodržování antidopingových pravidel by mělo být závazné pro všechny respondenty. Dle trenéra cyklistiky z doplňkového výzkumného souboru je pro vyhnutí se problémům nutné důsledné řízení se pravidly Antidopingového výboru České republiky. Vliv na nedokonalou informovanost a utváření názorů respondentů mají dle trenéra i média, která chybně prezentují dopingové případy. S tímto souhlasí Slepíčka (31). Uvádí, že z médií se nelze dozvědět komplexní informace, které by mohly sloužit k prevenci dopingu.

Další skupina otázek se zabývala osobními zkušenostmi s užíváním návykových látek zvyšujících výkon. Důraz byl kladen na látky samotné, jejich účinek na respondenta a konkrétní důvod, který vedl k užití. Všichni respondenti potvrdili užití kofeinu za účelem zvýšení sportovního výkonu, jediný respondent uvedl pouze

jednorázový experiment s kofeinem. Ostatní respondenti jej ke stimulaci výkonu používají především při soutěži. Pozitivní i negativní účinky zaznamenané respondenty se shodují s údaji, uváděnými literaturou (9). Nejzávažnější negativní, účinky popisuje respondent 1, který se setkal s křečemi, bradykardií, silnou únavou a následným selháním ve významné soutěži. Co se formy užívaného kofeinu týče, nejčastěji závodníci užívají kofein v podobě tablet či koncentrovaných roztoků v ampulích, pití kávy či kolových nápojů je marginální. Poměrně závažným je počet pěti respondentů, kteří mají zkušenost s užíváním alkoholu jako podpory výkonu. Respondent 5 popisuje pouze jednorázovou zkušenost, negativní, která odradila od dalšího užití při výkonu. Poněkud kuriózní jsou zkušenosti dalších respondentů, kdy respondent 7 vysledoval vztah mezi nadužitím alkoholu a podáním velmi dobrého výkonu v časové prodlevě dvou dnů, respondent 4 užívá alkohol k otupení bolesti při tréninku, respondent 3 popisuje dosažení „*vážně solidního výkonu*“ ve stavu silné intoxikace a respondent 1 užívá alkohol těsně před důležitými závody k uklidnění a snížení stresu, nervozity či projevů nachlazení. Odborník z Českého svazu cyklistiky byl mírně konsternován užíváním alkoholu při výkonu, negativně se vyjádřil o inteligenci respondentů a jejich působení ve vrcholovém sportu. Zaskočený byl i trenér, překvapením pro něj bylo experimentování s alkoholem a vysoké procento respondentů, kteří s ním mají zkušenosti. Uvádí, že použitím alkoholu lepších výsledků nedosáhneme, respektive dehydratačními účinky ethanolu pravděpodobně dosáhneme pravého opaku. Též se domnívá, že právě v této oblasti by měli trenéři působit nejvíce, neboť nejen náctiletí přicházejí s alkoholem do styku téměř pravidelně. Autorka souhlasí s oběma odborníky, situace je poněkud závažnější. Dle jejího názoru by bylo optimální zvýšit působení organizací činných na poli prevence v ohledu užívání a nadužívání alkoholu. Užívání dalších látek u respondentů již nebylo tak markantní, šlo o narkotika v léčích proti bolesti u respondentů 5 a 11, jejichž užití bylo nutné pro absolvování tréninků. U obou respondentů šlo o mimosoutěžní a mimosezónní užití, což svědčí o znalosti Seznamu zakázaných látek a metod, protože narkotika jsou zakázána pouze při soutěži (2). Respondent 4 zmínil užití efedrinu při soutěži s převažujícími pozitivními účinky na kvalitu výkonu, ale s negativními dopady na jeho délku. Efedrin užil dvakrát. Mezi

nejčastěji uváděné důvody užití návykových látek zvyšujících výkon patří jednorázové podání výkonu v soutěži, odbourání únavy či bolesti při výkonu a nabuzení organismu před výkonem. Na otázku, kterou z nich by byl respondent ochoten užít, případně za jakých okolností, reagovalo 5 respondentů odpovědí, že žádnou. Respondenty 7, 10 a 11 by lákal efedrin, ovšem respondenti 7 a 10 podmiňují jeho užití aplikací pouze v tréninku a za naprosté diskrétnosti. Experimenty s efedrinem označil odborník z Českého svazu cyklistiky za jako již dávno překonané, efedrin toho v aspektu výkonnosti moc neřeší a dále upozorňuje na další mezeru ve znalostech závodníků. Respondenti 2 a 6 se kloní ke kokainu, kdy oba zdůrazňují aspekt zachování zdraví, formu experimentu a diskrétnost zainteresovaných osob. Respondent 6 ještě zmiňuje podmínku bezplatnosti kokainu, čímž se shoduje s výsledky studie (Slepička et al., 2001), týkající se názorů sportovců na užívání podpůrných prostředků. Více než třetina dotazovaných sportovců uvedla, že by podpůrné prostředky užila, pokud by existovala záruka, že nebudou odhaleni. Ovšem pokud by bylo navíc zajištěno, že nenastanou negativní zdravotní následky, pak jejich počet stoupl na více než polovinu dotázaných. Nebyla zjištěna souvislost postojů a vzdělání, ale ukázalo se, že mladší jedinci jsou tolerantnější k jejich užívání než sportovci starší (31). Ohledně věku a postojů jsou skupiny ve vlastním výzkumu téměř vyrovnané, a tak nelze potvrdit v základním výzkumném souboru souvislost tolerance k užívání a věku. Zřejmě nejobsáhleji, co do rozmanitosti látek, odpověděl respondent 4, který by, pokud by to finanční situace dovolila, rád vyzkoušel anabolika a erythropoetin. Aktuálně uvažuje o růstovém hormonu či testosteronu kvůli zvýšení svalové síly a nárůstu svalové hmoty. Dle odborníka z Českého svazu cyklistiky se pozitivní nálezy na anabolika u cyklistů v současnosti množí.

Následující okruh otázek se zabýval motivací k užití návykových látek zvyšujících výkon a hodnotovým žebříčkem respondentů. Na otázku, jaká situace by pro respondenta byla důvodem k užití návykové látky zvyšující výkon, odpovědělo šest respondentů, že si takovou situaci nedokáží představit, respondent 3 by ji byl ochoten užít pouze v situaci, kdy by šlo o přežití. Respondenti 6 a 11 by takovou látku byli ochotni užít v případě nabídky angažmá z profesionálních týmů, respondent 6

zohledňuje především finanční výhody, respondent 11 staví do popředí aspekt zachování zdraví. Respondent 10 zmiňuje též okolnosti lukrativního zahraničního angažmá, ovšem apeluje v případě pozitivního nálezu na zodpovědnost a férovost týmu, čímž prokazuje své nedostatečné znalosti antidopingových pravidel. Sportovec sám nese zodpovědnost za pozitivitu svého vzorku (1). Dle trenéra panuje obecné přesvědčení, že profesionální cyklistika na té nejvyšší úrovni bez zakázaných prostředků provozovat nelze. Pozitivně však vidí skutečnost, že velké procento respondentů spatřuje na prvním místě své zdraví a jsou si ho ochotni chránit. Respondent 4 si ve své odpovědi poněkud protiče tím, že by takovou látku užil nikoli z důvodu vítězství, ale kvůli zjištění, jak látky mohou pomoci. Následuje konstatování, že steroidní látky by vlastně z jiného důvodu, než je porážení soupeřů, neužil. Dle odborných výzkumů prezentovaných v literatuře (31) roste potenciální užívání podpůrných látek s intenzitou motivačního zaměření na úspěch, a to nejen u sportovce samotného, ale i v jeho nejbližším sociálním okolí. Druhá otázka tohoto okruhu se vztahovala k žebříčku hodnot respondenta a k tomu, co vše by byl ochoten úspěchu v cyklistice obětovat. Nejčastěji uváděnou hodnotou byly peníze, následovány volným časem, partnerem a rodinou. Vzdělání by obětovali tři respondenti. Odborník z Českého svazu cyklistiky neshledává jako nutnost mít cyklistiku úplně na prvním místě v hodnotovém žebříčku, preferuje vzdělání, alespoň do určitého věku, protože cyklistikou se člověk celý život těžko uživí. Respondent 11 otázku otáčí a konstatuje, že by cyklistiku ničemu neobětoval, staví ji tak do popředí svého hodnotového žebříčku. Respondent 8 klade důraz na své morální hodnoty, rodinu a zdraví by neobětoval nikdy, byl by ovšem schopen podstoupit vše, co snese. Respondent 10 již dle svých slov obětoval rodinu, se kterou se skoro nevidá. Je hrdý na to, že je ve dvaceti letech schopen existovat nezávisle na ní, ačkoli rodina vykazuje velký zájem o činnost svého syna. Na takovýto přístup reaguje Dovalil (7), který uvádí: „Není divu, že je pro mladé sportovce výkon a úspěch alfou a omegou všeho a vše další mohou vnitřně podceňovat a zlehčovat.“ Respondent též zmiňuje, že přišel o mnoho přátel, které ale nahradili lidé z oblasti cyklistiky. Negativní socializační důsledky lze předpokládat, pokud je sportovní činnost prováděna na úkor všestranných

individuálních příležitostí, vztahů, znalostí a dovedností, tudíž když je sport jasně na prvním místě hodnotového žebříčku jedince (28). K úspěšné sportovní kariéře je nutné, aby se sportovec naučil potlačovat svá bezprostřední přání a chápal sport samotný jako činnost, které musí přinášet oběti (7). Dle této definice můžeme tedy konstatovat, že všichni respondenti tuto predispozici splňují. Podle trenéra je pochopitelné, že cyklistice respondenti obětují obrovský kus života, rodinu, práci, volný čas, peníze, kamarády a tak za investovanou energii, dřinu, finance očekávají vysokou úroveň svého sportovního výkonu. Pokud se ovšem nedostaví, může to být důvodem experimentování s různými látkami. Kvalitu výkonu označuje za multifaktoriální a upozorňuje na potřebu detailněji se zaměřit i na suplementaci potravinovými doplňky.

Poslední okruh otázek se zabýval osobním názorem na užívání návykových látek zvyšujících výkon a dopingů jak u respondenta samotného, tak ve světové cyklistické špičce. Názorů bylo tolik, kolik respondentů - každý z nich se na tuto problematiku dívá vlastním pohledem. Celkově lze shrnout, že valná většina odsuzuje užívání návykových látek zvyšujících výkon a doping, pouze dva respondenti se vyjadřují ve smyslu, že tyto látky neodsuzují a aktivně se o ně zajímají. U otázky zaměřující se na názor respondentů na světovou cyklistickou špičku a užívání takových látek bylo též zaznamenáno celé spektrum názorů. Šest respondentů věří tomu, že bez užití návykových látek zvyšujících výkon či dopingů vrcholově cyklistiku provozovat lze, ovšem role talentu je stěžejní. Provozovat vrcholově špičkovou cyklistiku lze, ale nelze vyhrávat - takto se vyjádřil respondent 6. Respondenti 2 a 5 se shodují, že v oblasti silniční cyklistiky podpůrné látky tohoto typu užívá každý.

O shrnutí jsem poprosila trenéra z doplňkového souboru: „*Sám jsem dlouhá léta závodil, tak se pokusím shrnout rozdíly v názorech mých a dotazovaných respondentů. Úvodem je třeba zmínit, že jsem spíše kritik současného boje proti dopingů, neboť nevěřím, že Antidopingový výbor České republiky (ADV ČR) i Světová antidopingová agentura (WADA) dokáže spolehlivě odhalit mnohé látky pozitivně ovlivňující sportovní výkon a negativně působící na zdraví, natož zda jsou vůbec na seznamu zakázaných látek a metod uvedeny, neboť se každoročně tento dokument doplňuje. V minulosti jsme byli svědky opětovného zařazování a vyřazování různých látek, protože se objevují stále*

nové poznatky o účinnosti a vlivu dotyčných látek na organismus. Jako nejznámějšího zástupce uvedu kofein, který byl ze seznamu zakázaných látek a metod vyřazen a zkušenosti s ním má drtivá většina výkonnostně a vrcholově sportující populace. Z odpovědí respondentů jsem však získal pocit, že u mnohých je hlavní motivací proč neužít zakázanou látku jejich vlastní pocit a přesvědčení, že dosáhnou sportovní úrovně české špičky bez zakázaných prostředků, než pocit provinění z porušení dopingových směrnic.“ Názor trenéra lze označit za poněkud rozporuplný vůči filosofii boje proti dopingem, který v České republice aktuálně funguje. Ve svých názorech se poměrně shoduje s Hnízdilem (11), který ve svém díle kritizuje krom jiného presumpci viny u sportovců v souvislosti s dopingem či míru odpovědnosti a možnosti náhodného, nevědomého užití zakázaných látek, kterou demonstruje na konkrétních případech sportovců.

6. Závěr

Cílem této práce bylo zjistit stav a důvody užívání návykových látek za účelem zvýšení výkonu u českých cyklistů účastnících se soutěží na republikové a vyšší úrovni. Práce se zabývala též užívanými látkami a odhalením zdrojů jak preventivního působení na užívání návykových látek zvyšujících výkon, tak informovanosti závodníků samotných o této problematice. Výzkum byl prováděn kvalitativní metodou, technikou polostandardizovaného rozhovoru, formou dotazování respondentů - závodníků. Takto zjištěná data byla kvalitativně posouzena doplňkovým souborem, který tvořili fundovaní odborníci: trenér a pracovník Českého svazu cyklistiky. Domnívám se, že cíle práce byly naplněny.

Výzkumem bylo zjištěno, že existují poměrně závažné nedostatky ve vědomostech o povinnostech a právech závodníků, držitelů závodní licence. Z výzkumu dále vyplývá, že primární prevence a informovanost v oblasti užívání návykových látek, zejména alkoholu, není dostatečná. Počet respondentů, kteří užívají alkohol ke zvýšení výkonu je alarmující, čímž zároveň potvrzuje nízkou úroveň vědomostí o jeho působení na sportovní výkon. Problém lze odhalit dle autorky zejména v internetu, coby hlavním zdroji informací, validita zveřejněných informací totiž není zaručena. Možný způsob nápravy lze najít zejména v intenzivnějším předávání informací závodníkům trenéry a Antidopingovým výborem České republiky, klíčovou roli má podle autorky optimální součinnost vedení klubů a týmů spolu s lékaři a trenéry. Úskalím by, krom finanční stránky, mohlo být ztížené působení na závodníky, kteří systematicky nevyužívají služeb trenéra. Pro hlubší výzkum dané problematiky by mohla sloužit tato práce jako podklad. Pro případný kvantitativní výzkum byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: Nejrozšířenější návykovou látkou zvyšující výkon u českých cyklistů zúčastňujících se soutěží na republikové a vyšší úrovni je kofein.

H2: Informovanost cyklistů v návaznosti na znalost legislativy o povinnostech plynoucích z vlastnictví závodní licence Českého svazu cyklistiky je nedostatečná.

H3: Zdroje informací poskytovaných závodníkům trenéry o návykových látkách zvyšujících výkon jsou na nižší úrovni než zdroje získané závodníky z internetových zdrojů či médií.

7. Seznam použité literatury

- 1) ANTIDOPINGOVÝ VÝBOR ČR. *Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu v České republice*. Praha: ADV ČR 2009, 50s.
- 2) ANTIDOPINGOVÝ VÝBOR ČR. *Seznam zakázaných látek a metod dopingu pro rok 2010* [online]. 2009 [cit. 2010-02-23]. Dostupné z http://www.antidoping.cz/seznam_latek_2010.php
- 3) ANTIDOPINGOVÝ VÝBOR ČR. *Monitorovací program pro rok 2010* [online]. 2009 [cit. 2010-02-26]. Dostupné z http://www.antidoping.cz/documents/monitorovaci_program_2010.doc
- 4) CLARK, Nancy. *Sportovní výživa*. Praha: Grada, 2004. 272s. ISBN: 80-247-9047-5
- 5) DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2002. 374s., ISBN: 978-80-246-0139-7
- 6) DOVALIL, Josef et al. *Výkon a trénink ve sportu*. Praha: Olympia, 2002. 336 s. ISBN: 80-7033-760-5
- 7) DOVALIL, Josef et al. *Olympismus*. Praha: Olympia, 2004. 224 s. ISBN: 80-7033-871-7
- 8) GRASGRUBER, Pavel - CACEK, Jan. *Sportovní geny*. Praha: Computer Press, 2008. 480 s. ISBN: 978-80-251-1873-3
- 9) HAVLÍČKOVÁ, Jaroslava et al. *Fyziologie tělesné zátěže, Obecná část*. Praha: Karolinum 2000, 203s., ISBN: 80-7184-875-1
- 10) HENKE, Svatopluk. et al. *Skripta pro trenéry cyklistiky*. Jičín: RK Tisk Jičín, 164s.
- 11) HNÍZDIL, Jan et al. *Doping aneb zákulisí vrcholového sportu*. Praha: Grada 2000, 152 s. ISBN: 80-7169-776-1
- 12) JANSÁ, Petr - DOVALIL, Josef. *Sportovní příprava, vybrané kinantropologické obory k podpoře aktivního životního stylu*. Praha: Q-Art, 2009. 267 s. ISBN: 978-80-903280-8-2
- 13) KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup [Díl] 2*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003, 343 s. ISBN: 80-86734-05-6

- 14) KONOPKA, Peter. *Cyklistika*. Hájková Jana: 2007, ISBN: 978-80-54-0258-0
- 15) KOZLOVÁ, Lucie - KUBELOVÁ, Veronika. *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci*. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, zdravotně sociální fakulta, 2008. 55 s. ISBN: 978-80-7394-155-0
- 16) KRAJSKÁ HYGIENICKÁ STANICE PARDUBICKÉHO KRAJE – Projekt Výchova ke zdraví. *Závislosti* [online]. 2009 [cit. 2010-01-23]. Dostupné z www.vychovakezdravi.cz/clanky/zavislosti
- 17) KUČERA, Miroslav - DYLEVSKÝ Ivan et al. *Sportovní medicína*. Praha: Grada 1999, 280s., ISBN: 80-7169-725-7
- 18) MAUGHAN, J. Roland - BURKE, M. Louise. *Výživa ve sportu*. Přel. Zuzana Zafarová. Praha: Galén, 2006. 311 s. ISBN: 80-7262-318-4
- 19) MV ČR – Odbor kriminality. *Drogy a doprava. Policista*, ročník 2006, č. 10, ISSN 1211-7943
- 20) NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*, Praha: Academia 2003, 336s, ISBN:80-200-1289-3
- 21) NEKOLA, Jaroslav. *Doping a sport*. Praha: Olympia, 2000. 132 s. ISBN: 80-7033-137-2
- 22) NEKOLA, Jaroslav. *Prevence dopingu ve sportu*. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2008, 115s, ISBN 978-80-86317-56-4
- 23) Občanské sdružení Řekni ne drogám – řekni ano životu. *Pravda o zneužívání ritalinu* [online]. 2009 [cit. 2010-02-06]. Dostupné z www.drogy.cz/ritalin
- 24) PYŠNÝ, Ladislav. *Doping rizika zneužití*. Praha: GRADA, 2006. 96 s. ISBN: 80-247-1702-6
- 25) *Ritalin* [online]. 2009 [cit. 2010-02-06]. Dostupné z www.leky4u.cz/ritalin
- 26) SARIKAYA, Hande – PETERS, Christiane et al. *Biomedical Side Effects of Doping*. Uni-Druck OHG: Starnberg 2007, 307s. ISBN 978-3-00-022081-4
- 27) SEKERA, Jiří - VOJTĚCHOVSKÝ Ondřej. *Cyklistika průvodce tréninkem*. Praha: Grada 2008, 184s., ISBN: 978-80-247-2911-4
- 28) SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada, 2008. 224 s. ISBN: 978-80-247-2562-8

- 29) SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno: Paido 2003, 191 s., ISBN: 80-7325-047-6
- 30) SKALSKÁ, Marie. *Nežádoucí vliv dopingu na kardiovaskulární systém. Kardiologická revue*, ročník 2007, č. 3, ISSN: 1212-4540
- 31) SLEPIČKA, Pavel - HOŠEK, Václav - HÁTLOVÁ, Běla. *Psychologie sportu*. Praha: Karolinum, 2006. 230 s. ISBN: 80-246-1290-9
- 32) SVĚTOVÁ ANTIDOPINGOVÁ AGENTURA. Světový antidopingový kodex [online]. 2009 [cit. 2010-03-16]. Dostupné z <http://www.antidoping.cz/kodex.htm>
- 33) Technische Universität München. *Psychological Effect and Addiction* [online]. 2006 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z www.doping-prevention.de/cs/human-body/psychological-effect-and-addiction/psychological-effect-and-addiction.html
- 34) Technische Universität München. *Stimulants* [online]. 2006 [cit. 2010-01-29]. Dostupné z www.doping-prevention.de/cs/substances-and-methods/stimulants/stimulants.html
- 35) *Trestní zákoník 40/2009 Sb. v platném znění*
- 36) ÚZIS ČR. *MKN-10 a její aktualizace* [online]. 2009 [cit. 2010-01-23]. Dostupné z www.uzis.cz/cz/mkn/MKN-10_aktualizace.pdf
- 37) *Zákon číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů v platném znění*
- 38) *Zákon číslo 379/2005 Sb., o ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými látkami v platném znění*
- 39) ZSF JU. *Akademický rok 2008/2009*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008. 428 s.

8. Klíčová slova

cyklistika

doping

návykové látky

zvýšení sportovního výkonu

9. Přílohy

Příloha 1: Protokol dopingové kontroly

Příloha 2: Monitorovací program pro rok 2010

Příloha 3: Formulář žádosti o licenci

Příloha 4: Infokartička ADV ČR

Příloha 5: Žádost o terapeutickou výjimku

Příloha 6: Záznamový arch

Příloha 1 : Protokol dopingové kontroly

DOPING CONTROL FORM PROTOKOL DOPINGOVÉ KONTROLY

1. ATHLETE INFORMATION - OSOBNÍ ÚDAJE SPORTOVCE

TEST AUTHORIZED BY - POŘADATEL ORGANIZACE
 AUTHORIZED COLLECTION AGENCY - ORGANIZACE POŘADAJÍCÍ ODBĚR VZORKU

SPORTSMAN'S NAME - Jméno sportovce
 DATE OF BIRTH - DATUM NAROZENÍ
 NATIONALITY - NÁrodnost
 ADDRESS - ADRESA
 CITY/TOWN - MĚSTO/DOBROČ
 COUNTRY - STÁT
 CONTACT TEL. NO. - ČÍSLO TELEFONU
 E-MAIL
 DOCTOR'S NAME - Jméno lékaře

2. NOTIFICATION - VÝZVA

TYPE OF TEST REQUESTED - POŽADAVANÝ TYP VZORKU
 I HEREBY ACKNOWLEDGE THAT I HAVE RECEIVED AND READ THIS NOTICE, AND I CONSENT TO PROVIDE SAMPLE(S) AS REQUESTED (I UNDERSTAND THAT FAILURE OR REFUSAL TO PROVIDE A SAMPLE MAY CONSTITUTE AN ANTI-DOPING RULE VIOLATION).
 TÍMTO STVĚJUJÍ, ŽE JSEM ODBĚRČEL A PŘEČETL TUTO VÝZVU A SOUHLAŠÍM S POSKYTNUTÍM POŽADOVANÉHO VZORKU (UVĚDOMUJI SI, ŽE ODMĚNKUJÍ NEBO ODMĚNKUJI ODBĚR VZORKU MOŽE ZNAMENAT POREŠENÍ ANTI-DOPINGOVÝCH PRAVIDEL).

IN COMPETITION TESTING - TESTOVÁNÍ PŘI SOUŘEŽÍ
 N/A EVENT - AKCE
 DISCIPLINE NAME - Jméno disciplíny
 DISCIPLINE NUMBER - Číslo disciplíny
 REPORT NO. LATER THAN - SOUHLAŠÍM SE NE ODPOVĚDĚT DO

3. INFORMATION FOR ANALYSIS - INFORMACE PRO ANALÝZU

SPORT FEDERATION - SPORTOVNÍ FEDERACE
 DISCIPLINE - DISCIPLÍNA
 DATE OF TEST - DATUM TESTU
 GENDER - Pohlaví
 URINE/MOČ
 VOL. / MNOŽSTVÍ (ml)
 pH
 SPECIFIC GRAVITY - SPECIFICKÁ HĚDNOTA
 TIME - ČAS
 PARTIAL SAMPLE / NEÚPLNÝ VZOREK
 PARTIAL SAMPLE NUMBER - Číslo neúplného vzorku
 VOL. / MNOŽSTVÍ (ml)
 TIME - ČAS
 DECLARATION OF BLOOD TRANSFUSIONS - LIST ANY TRANSFUSIONS RECEIVED OVER THE LAST 6 MONTHS (PROHLÁŠENÍ O TRANSFÚZÍCH KRVÍ: UVEĎTE VŠECHNY TRANSFÚZE ČERVENÉ KRVÍ (LEDEK) BĚHEM POSLEDNÍCH 6 MĚSÍCŮ)

4. CONFIRMATION OF PROCEDURE FOR URINE AND/OR BLOOD TESTING - SCHVÁLENÍ PRŮBĚHU ODBĚRU VZORKU MOČI A/NEBO KRVĚ

I CERTIFY THAT SAMPLE COLLECTION WAS CONDUCTED IN ACCORDANCE WITH THE RELEVANT PROCEDURES - POTVRZUJI, ŽE ODBĚR VZORKU PROBĚHL V SOULADU S PŘÍSLUŠNÝMI POSTUPY

URINE SAMPLE WITNESS - SVĚDEK ODBĚRU VZORKU MOČI
 BLOOD COLLECTION OFFICER - KOMISÁŘ PRO ODBĚR KRVĚ
 ATHLETE REPRESENTATIVE - DOPROVOD SPORTOVCE
 OFFICIALS CONTROL OFFICER - KOMISÁŘ DOPINGOVÉ KONTROLY

DECLARATION: I DECLARE THAT THE INFORMATION I HAVE GIVEN ON THIS DOCUMENT IS CORRECT. I AM SUBJECT TO COMMENTS MADE IN SECTION 4. SAMPLE COLLECTION WAS CONDUCTED IN ACCORDANCE WITH THE RELEVANT PROCEDURES FOR SAMPLE COLLECTION (EXCEPT THAT I HAVE READ AND UNDERSTOOD THE TEXT OF THIS FORM AND I CONSENT TO THE PROVISIONS AND POSSIBLE SANCTIONS).
 PROHLÁŠENÍ: DEKLARUJI, ŽE INFORMACE, KTERÉ JSEM UVEDL V TĚMTO FORMULÁŘI, JSOU PRAVDIVÉ. PRŮBĚH ODBĚRU VZORKU PROBĚHL V SOULADU S PŘÍSLUŠNÝMI POSTUPY (S OUBRAZENÍM, ŽE JSEM ODBĚRČEL A PŘEČETL TUTO VÝZVU A SOUHLAŠÍM S POSKYTNUTÍM POŽADOVANÉHO VZORKU (UVĚDOMUJI SI, ŽE ODMĚNKUJÍ NEBO ODMĚNKUJI ODBĚR VZORKU MOŽE ZNAMENAT POREŠENÍ ANTI-DOPINGOVÝCH PRAVIDEL).

Signature: / Podpis
 Date: / Datum

Zdroj: Nekola, Jaroslav. Prevence dopingů ve sportu (22)

Příloha 2: Monitorovací program 2010

Světový antidopingový kodex

MONITOROVACÍ PROGRAM 2010*

Platný od 1.1.2010 do 31.12.2010

Do Monitorovacího programu 2010 jsou zařazeny následující látky:

1. Stimulancia: Pouze při soutěži: bupropion, fenylefrin, fenypropamolamin, kofein, pipradrol, pseudoefedrin (pod hranici 150 mikrogramů na mililitr moči), synefrin

2. Narkotika: Pouze při soutěži: poměr morfin/kodein

- Světový antidopingový kodex (článek 4.5) stanoví: „WADA, po konzultacích s ostatními *Signatáři* a vládami, vypracuje monitorovací program, který se bude týkat látek, jež nejsou na *Seznamu*, ale které si WADA přeje sledovat, aby odhalila možné formy jejich zneužívání ve sportu.“

Zdroj: Antidopingový výbor České republiky, 2009, (3)

Příloha 3 : Formulář žádosti o závodní licenci ČSC

Ž Á D O S T

o vydání licence ČSC na rok: 2010

TYP LICENCE:

MEZINÁRODNÍ LICENCE (UCI)

1. KLUB/ODDÍL ŽADATELE:

2. PŘÍJMENÍ ŽADATELE:

JMÉNO :

3. POŽADOVANÁ KATEGORIE:

4. POŽADOVANÁ DISCIPLÍNA:

VT:

5. DATUM NAROZENÍ:

RODNÉ ČÍSLO:

6. STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST I:

II:

7. Místo trvalého bydliště:

Ulice:

PSČ

Obec:

8. Místo předcházejícího trvalého bydliště:

Ulice:

PSČ

Obec:

9. Federace, která vydala poslední licenci:

Číslo licence v minulém roce:

10. Federace, která odmítla v posledních 3 letech vydat licenci:

11. Případný trest v době podání žádosti:

12. Pojištění proti obč. odpovědnosti, úrazu:

Název pojišťovny, adresa:

Doba platnosti smlouvy:

Území platnosti:

VYPLNÍ LICENČNÍ PRACOVNÍK ČSC:

LICENCE VYDÁNA pod číslem:

dne:

Podpis licenčního pracovníka ČSC:

PROHLÁŠENÍ

žadatele

o vydání licence ČSC pro rok 2010

1. Prohlašuji, že mi nejsou známy okolnosti, které by bránily vydání licence Českého svazu cyklistiky /dále ČSC/ Zavazuji se vrátit svou licenci jakmile se vyskytne skutečnost, která mění podstatným způsobem okolnosti existující v době žádosti o licenci.
2. Prohlašuji, že jsem nepožádal o vydání licence ČSC ve stejném kalendářním roce jinou národní cyklistickou federaci nebo vedení UCI.
3. Tato žádost o vydání licence ČSC, stejně jako používání licence ČSC je výhradně na moji vlastní odpovědnost.
4. Zavazuji se, že budu dodržovat Stanovy ČSC a Pravidla cyklistiky vydaná ČSC, jakož i pravidla UCI, UEC a jejich členských federací. Prohlašuji, že jsem četl nebo měl možnost se seznámit s těmito Stanovami a Pravidly.
5. Při cyklistických soutěžích se budu chovat sportovně a čestně. Podrobím se sankcím, které mi budou uděleny a řešení sporných záležitostí předložím výhradně orgánům stanovených v Pravidlech a směrnicích ČSC. Veškeré případné spory s UCI či UEC budu výhradně předkládat soudům v sídlech UCI a UEC.
- 6.* Akceptuji Arbitrážní Sportovní Soud (TAS) jako jedinou kompetentní odvolací instanci v případech a podle postupů stanovených v pravidlech. Akceptuji, že TAS se vyjadřuje jako poslední instance a že její rozhodnutí budou definitivní a bez odvolání.
- 7.* **Prohlašuji, že jsem odpovídajícím způsobem pojištěný pro případ nehody a občanské odpovědnosti ve všech zemích, kde budu provozovat závodní cyklistiku nebo trénovat a že toto pojištění je platné pro celé období, pro které požaduji vydání licence.**
- 8.* Souhlasím, že se podrobím a budu vázán antidopingovými pravidly UCI, pravidly Antidopingového výboru ČR, ustanoveními Světového antidopingového kodexu a jeho mezinárodními standardy, na které se pravidla antidopingové kontroly UCI odvolávají, jakožto i antidopingovými pravidly jiných kompetentních instancí podle pravidel UCI a Světového antidopingového kodexu pokud jsou v souladu s tímto kodexem.
- 9.* Souhlasím s tím, aby výsledky zkoušky byly zveřejněny a podrobně o nich byl informován můj sportovní klub – oddíl , můj lékař a masér.
- 10.* Souhlasím, že všechny odebrané vzorky moče, krve se stanou majetkem ČSC a UCI, které je mohou podrobit analýze, především za účelem výzkumu a získání informací v otázkách ochrany zdraví.
- 11.* Souhlasím, aby můj lékař, nebo lékař mého sportovního klubu - oddílu sdělil ČSC nebo UCI na její žádost seznam použitých léků a prodělané léčení před stanovenou soutěží.
- 12.* Sportovní klub - oddíl prohlašuje že, podepsaný žadatel o licenci mladší 18 let se pravidelně zúčastňuje lékařské prohlídky a platnost prohlídky je v souladu s platností licence ČSC. Žadatel starší 18 let potvrzuje svým podpisem, že se zúčastňuje lékařské prohlídky v souladu s platností licence ČSC.
- 13.* Žadatel o licenci se zavazuje, že v jeho těle se nebude nacházet žádná zakázaná látka dle pravidel MOV , ČOV , UCI a ČSC.
- 14.* Bude-li zjištěna zakázaná látka v jeho těle, podrobí se rozhodnutí ČSC o udělení trestu dle „Pravidel antidopingové kontroly“ a „Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu“ a souhlasí s tím, že rozhodnutí ČSC bude respektovat jako konečné a neměnné.

Žadatel o licenci v elektronické podobě, rozumí se tím sportovní klub, prohlašuje, že žádá o vystavení licence jménem závodníka (závodníků) a jejich originál žádosti s vlastnoručními podpisy (u nezletilých včetně podpisů zákonného zástupce) má založené u sebe a garantuje jejich archivaci minimálně po dobu 2 let.
- 15.

UPOZORNĚNÍ : body 6 - 14 tohoto prohlášení označené * platí pouze pro žadatele o licenci kategorií závodník a vodič !!!

Datum: _____

podpis žadatele o licenci
u mladších 18 let také podpis rodičů

podpis předsedy klubu-oddílu
razítko oddílu

Zdroj: Český svaz cyklistiky, 2009.

<http://www.ceskysvazcyklistiky.cz/index.php?call=adminstrativa&kat=1>

Příloha 4 : Infokartička ADV ČR

Příklady doporučených léků pro sportovce	
 Seznam není úplný, jedná se o nejvhodnější výběr! Léky užívejte pouze v lékárenských dávkách!	
Při bolestivých onemocněních	Acyklofen, Acipiprin, Anapiprin, Apipin, Buifen, Meufen, Paracet, Paralen, Suprocylin
Při bolestech hlavy či zubů	Algifor, Analgin, Dexolit, Movalis, Valerol, Uno
Příjima	Cartosin, Erekron, Ginefuryl, Invidiam, Rasac, Sinesta
Zlápa, nachlazení a bolesti břicha	Buscopan, Colpermin, Espamisan, Fenofen, Gutalax, No-Spa, Sub Simplex
Osteologické přípravky, bolesti při onemocnění	Fenilone, Canesten, Solimexon, perorální antikoagula
Nespavost	Dormicum, Hyponer, Nitrospan, Sélinc
Příkrmné látky a bolesti žaludku	Anacid, Gasterin, Gastrogel, Haldid, Losec, Mucifen, Quarnitel, Rennie, Tums
Při slabosti/nevůli	Amifemin, Ferrinat, Ferrinat, Tardifemion-Fid
Při křečích	ACC Long, Ambroxol, Bromhexin, Clastat, Mucosolan, Sarsason, Sliomat, Solmucof, Stopuzin
Náročnost při cvičení	Kinectyl, Madex, Terecan, Tovel-Gure
Antibiotika	Augsmentin, Klacid, Ospan, Rulid, Sumamed
Osteosyntetika	Elestop, Funarion, Gynabol
Ostatní léky	Diposin, Dufalac, Sepsipon, Vltin
Nevrologické	Mastin, Oxyb, Riazol, Sarsatin
Bolesti v krku	Bioparin, Imadol, Jox, Neo-Kagin, Septisan, Septofort, Septolete, Strapsol, Stopangin
Alergická onemocnění, astma	Clarixim, Fenistil, Sarcorin-Analergin, Zalkin, Zedex, Zyrtec
Protizánětlivé léky (bolesti kloubů a svalů)	Aula, Buifen, Coxtral, Diclofenac, Dolmin, Ergin, Ergopren, Etoricox, Difen, Rexamol, Sargan, Sinal, Voltaren
Kožní onemocnění	Sachosan, Celdam Penicilinum, Canesten
Enzymové přípravky	Phlogenzym, Wobenzym
Myorelaxancia	Dimecol, Dorsiflex, Mydocalm, Myolastan
Antiamotika	Contral, Condrosil, Dosa

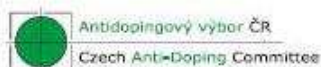
vydal Antidopingový výbor ČR v roce 2006

STOP DOPING Příklady zakázaných léků pro sportovce	
Seznam není úplný, jedná se o nejvhodnější výběr!	
Stimulanty (včetně zvaných povolených)	Adipex-Ramad, Ephedrin, Spasmovergin NED, Ginkor Fort, Kodymal, Selagin, Tussifen, Vigli
Narkotika (včetně zvaných povolených)	Daklin, Ferbol, Morphin, Oxycontin, Subutex
Anabolické látky (včetně zvaných povolených)	Agyutin-Depot, Deca-Durabolin, Fofalin, Gynodian Depot, Proviron, Spirapent, Superanabolon, Sustanon, Undeostar
Papilové hormony	Epex, Genotropin, Inulin, Salzen
Beta-2 agonisté	Berotecal, Berotec, Bricanyl, Ecosal, Paracil, Orib, Serebid, Symbicort, Ventolin
Látky s anestetickým účinkem	Clonhexal, Isovalon, Tarnoflex
Muskulární látky	Dextran, Galzhalin, Hase-Startil
Dianetika	Amiforid, Furazolid, Hydrochlorthiazid, Madanite
Otokvertikosterydy (včetně zvaných povolených)	Becodisks, Decametazon, Diprophyas, Medrol, Prochloxa, Pulmicort
Příklady dalších zakázaných prostředků	
Beta-blokátory	Accor, Abercol, Botaloc, Concor, Trimepranol (částky pouze v některých sportech)
Diuretika	částky pouze při použití v některých sportech
Marihuana	částky pouze při použití ve všech sportech
U některých léků obsahujících zakázanou látku je možná užití výjimka pro účelů léčby onemocnění pro terapeutické účely. Další informace: Antidopingový výbor ČR, U Spány 18, Praha 7, IČ:253379148, www.antidoping.cz , info@antidoping.cz Úplný seznam léků obsahujících zakázané látky registrovaných v ČR najdete na www.antidoping.cz	

Zdroj: Antidopingový výbor České republiky, 2006.

<http://www.antidoping.cz/stare/infokarta.htm>

Příloha 5 : Žádost o terapeutickou výjimku

Antidopingový výbor ČR
Czech Anti-Doping Committee

ŽÁDOST O UDĚLENÍ TERAPEUTICKÉ VÝJIMKY (TV)

THERAPEUTIC USE EXEMPTIONS (TUE)

Prosím, vyplňte všechny části **velkým tiskacím písmem nebo na stroji**.
Please complete all sections in capital letters or typing.

1. Informace o sportovci 1. Athlete Information

Příjmení:	Jméno:	
<i>Surname</i>	<i>Given Names</i>	
Žena ☐ Muž ☐ (vyznačte křížkem)	Datum narození (den/ měsíc/ rok):	
<i>Female Male</i>	<i>Date of Birth (d./m./y)</i>	
Adresa:		
<i>Address</i>		
Město:	Země:	PSČ:
<i>City</i>	<i>Country</i>	<i>Postcode</i>
Tel:	E-mail:	
<i>(s mezinárodní předvolbou / with international code)</i>		
Sport:	Disciplína/ Pozice:	
	<i>Discipline/ Position</i>	
Národní nebo mezinárodní svaz:		
<i>International or National Sporting Organization</i>		
V případě zdravotního handicapu, specifikovat:		
<i>If athlete with disability, indicate disability</i>		

2. Lékařská zpráva 2. Medical Information

Diagnóza s dostatečnými lékařskými informacemi (viz. poznámka 1):

Diagnosis with sufficient medical information (see note 1):

.....

.....

.....

Pokud může být pro uvedenou diagnózu aplikován povolený lék, uveďte klinické zdůvodnění požadovaného užití zakázané medicíny:

If permitted medication can be used to treat the medical condition, provide clinical justification for the requested use of the prohibited medication:

.....

.....

.....

3. Podrobnosti medikace 3. Medication details

Zakázaná látka(y): Generický název Prohibited substance(s)	Dávka: Dose	Způsob aplikace: Route	Frekvence dávků: Frequency
1.			
2.			
3.			

Předpokládaná doba užívání: (vyznačte křížkem) Intended duration of treatment (Please tick appropriate box)	jen jednou ☐ once only	mimofádně ☐ emergency
nebo doba trvání (týden/ měsíc) :		
or duration (week/month)		

Už jste dříve podával(a) žádost o TV: Have you submitted any previous TUE application?	ANO ☐ yes	NE ☐ no
Pro jaké látky?..... For which substances?		
U které antidopingové Organizace?..... To whom?	Kdy?..... When?	
Rozhodnutí: Decision:	Povoleno ☐ Approved	Zamítnuto ☐ Not approved

4. Prohlášení lékaře 4. Medical practitioner's declaration

Potvrzuji, že výše uvedená látka(y) je předepsaná jako správná léčba pro uvedený zdravotní stav. Dále potvrzuji, že užívání jiných léků neobsahujících zakázané látky by bylo nedostačující pro léčbu již zmíněného zdravotního stavu.
I certify that the above-mentioned treatment is medically appropriate and that the use of alternative medication not on the Prohibited List would be unsatisfactory for this condition.

Jméno:
Name

Lékařská specializace:.....
Medical Specialty

Adresa:.....
Address

Tel.:..... Fax:.....

E-mail:.....

Podpis lékaře:..... Datum:.....
Signature of Medical Practitioner Date

5. Prohlášení sportovce 5. Athlete's declaration

Já, prohlašuji, že informace uvedené v bodě č. 1 jsou přesné a že žádám o souhlas k použití látky nebo metody ze Seznamu zakázaných látek a metod. Souhlasím s poskytnutím informací o svém zdravotním stavu KTV (Komise pro terapeutické výjimky) Antidopingového výboru České Republiky (dále ADV ČR), příslušným orgánům WADA KTV a také jiným antidopingovým organizacím podle ustanovení Kodexu. Jsem srozuměn s tím, že pokud budu chtít zrušit právo těchto organizací na získávání informací o mém zdravotním stavu, musím o této skutečnosti písemně informovat lékaře a moji antidopingovou organizaci.

I, certify that the information under 1. is accurate and that I am requesting approval to use a Substance or Method from the WADA Prohibited list. I authorize the release of personal medical information to the Czech Anti-Doping Committee as well as to WADA staff and to the WADA TUEC (Therapeutic Use Exemption Committee) and to other Anti-Doping Organizations under the provisions of the Code. I understand that if I ever wish to revoke the right of these organisations to obtain my health information on my behalf, I must notify my medical practitioner and my anti-doping organisation of that fact.

Podpis sportovce: Datum:
Athlete's signature Date

Podpis rodiče / zákonného zástupce Datum:
Parent's / Guardian's signature Date

(V případě, že se jedná o sportovce neplnoletého, či postíženého tak, že mu postižení znemožňuje podpis tohoto dokumentu, je vyžadován podpis rodiče či zákonného zástupce, který jedná ve jménu sportovce)
(If the athlete is a minor or has a disability preventing him/her to sign this form, a parent or guardian shall sign together with or on behalf of the athlete)

6. Poznámka 6. Note

Poznámka 1
Note 1

Diagnóza

Nálezy potvrzující diagnózu musí být přiloženy k formuláři. Lékařská zpráva má obsahovat osobní anamnézu, výsledky všech příslušných vyšetření, laboratorních vyšetření a použitých zobrazujících metod. Kopie originálních zpráv je třeba přiložit. Je třeba dodržet co největší objektivitu při zhodnocení klinických stavů a v případě příznaků, které nelze demonstrovat, je vhodné uvést názor nezávislého odborníka - lékaře.

Evidence confirming the diagnosis must be attached and forwarded with this application. The medical evidence should include a comprehensive medical history and the results of all relevant examinations, laboratory investigations and imaging studies. Copies of the original reports or letters should be included, when possible. Evidence should be as objective as possible in the clinical circumstances and in the case of non-demonstrable conditions independent supporting medical opinion will assist this application.

Neúplné žádosti budou vráceny k doplnění.

Incomplete Applications will be returned and need to be resubmitted.

Kompletně vyplněnou žádost pošlete antidopingové organizaci a ponechte si kopii.

Please submit the completed form to the ADO and keep a copy for your records.

Antidopingový výbor České Republiky
U Sparty 10
170 00 Praha 7
Česká Republika

tel/fax: +420 233 270 149
e-mail: info@antidoping.cz
web: www.antidoping.cz

Czech Anti-Doping Committee
U Sparty 10
170 00 Praha 7
Czech Republic

Strana 3
F29/ v 1.1

Zdroj: Antidopingový výbor České republiky,
http://www.antidoping.cz/documents/tv_full.pdf

Příloha 6: Záznamový arch

Věk respondenta	
Pohlaví	
Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	
Jak dlouho se cyklistice věnujete na závodní úrovni? Které disciplíny?	
Působí na vás ohledně návykových látek zvyšujících výkon či prevence jejich užití nějak rodina, trenér, vedení týmu či jiné osoby?	
Víte a máte přehled o tom, jaké látky vám můžou zvýšit výkon? Např. které z nich jsou legální a které nelegální?	
Kde a jak byste čerpal informace o užívání návykových látek zvyšujících výkon?	
Užil jste návykové látky, abyste zvýšil svůj výkon? Pokud ano, kolikrát/jak často? V závodě či tréninku?	
Jaký vliv na vás měly? Co jste po jejich užití pocíťoval?	
Co pro vás bylo důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?	
Které z nich byste byl ochoten užít? Za jakých okolností?	
Co (nebo jaká situace) by pro vás bylo pádným důvodem užít návykovou látku zvyšující výkon?	
Užíváte cíleně k ovlivnění výkonu kofein? S jakým efektem, jaké máte zkušenosti?	
Změnily se vaše postoje vůči těmto látkám v průběhu závodní historie? Jak a co je ovlivnilo?	
Jaký máte názor na světovou cyklistickou špičku a návykové látky zvyšující výkon? Myslíte si, že lze provozovat vrcholovou cyklistiku na světové úrovni bez zakázaných či návykových látek?	
Co všechno byste byl ochoten podřídit a obětovat vítězství či	

úspěchu v cyklistice?	
Nabídl vám někdo nějakou takovou látku? Pokud ano, zajímal jste se o její složení a možný postih?	
Jak byste reagoval na nucení autority k užití návykové látky zvyšující výkon?	
Od koho byste nucení akceptoval? Z jakého důvodu?	
Jaké jsou postihy a legislativa ohledně NL a dopingu? Znáte nějaké organizace, které se touto problematikou zabývají? Můžete je jmenovat?	

Zdroj: Vlastní výzkum